

**celjsko
gledališče
1957**

celjsko gledališče

upravnik

fedor gradišnik

umetniški vodja

herbert grün

ustanovljeno

kot „mestno gledališče celje“

6. 12. 1950

celje in njegovo gledališče

Malokatero mesto Slovenije se more ponašati s tako zanimivo in pomembno preteklostjo kot Celje, metropola zelene Savinjske doline. V dobi rimske okupacije je bila Celeia (sedanje Celje) važno upravno središče rimskega imperija. Slovani so se naselili v mestu in njegovi okolici ob času preseljevanja narodov, zgodovinarji imenujejo Celje prvokrat leta 1122. Pozneje postane mesto z vso bližnjo in daljnjo okolico last plemiške rodbine iz Žovneka v Savinjski dolini. Pod Hermanom II., Friderikom II. in Ulrikom II. je postal ta rod ena najmočnejših političnih dinastij srednjeveške Evrope. S smrtjo grofa Ulrika II., ki ga je leta 1456 zavratno ubil Ladislav Hunyadi v Beogradu, je slavna rodbina Celjskih grofov izumrla. Kako so bili mogočni, o tem pričajo danes le še razvaline nekdanjega njihovega gradu nad Celjem. (Znana so dramatska dela slovenskih dramatikov Jurčiča, Novačana, Zupančiča in Krefca o ljubezni Friderika Celjskega do preproste kastelanke Veronike Dese-niške.)

Ko je dobilo Celje leta 1451 mestne pravice, so ga obdali z mestnim obzidjem in šestimi stolpi, katerih štirje so še danes ohranjeni. Eden izmed njih je sestavni del sedanjega gledališkega poslopja. V razdobju od leta 1469 do 1529 so Turki petkrat prodrli do mesta. Od leta 1750 do 1850 je bilo Celje središče upravnega okrožja.

Za kulturno in politično zgodovino Slovencev v Celju in na Spodnjem Štajerskem sploh je najvažnejše revolucijsko leto 1848. Takrat se je tudi nezavedno, pod političnim in gospodarskim pritiskom priseljenih Nemcev trpeče slovensko ljudstvo zdramilo in se pričelo zavedati svojih pravic. Do takrat sta bila tudi kultura in prosveta privilegij vladajočega nemštva. V šolah in uradih je vladala izključno nemščina, domačin pa se je zatekal s slovensko materinščino med štiri stene svojega doma in v cerkev. Nemci so imeli svoja kulturna društva, ki so prirejala koncerte, plese in gledališke predstave, sezidali so si gledališko poslopje, v katerem pa slovenščina ni imela nobenih pravic, dasi je bilo gledališče zgrajeno v večini z denarjem slovenskih davkoplačevalcev.

S prebujenjem narodne zavesti v revolucijskem letu 1848 se je zgodilo, da je v celjskem gledališču na odru prvič zaživela slovenska beseda. Dne 12. novembra 1848 je tiskarnar *Janez Jeretin* vtihotapil v nemško gledališko predstavo dve slovenski pesmi: »Zakonski prepir« in »Moje želje«. To je bilo prvič v zgodovini, da je z odra nemškega mestnega gledališča v Celju zadonela slovenska beseda.

Leto dni pozneje, dne 16. septembra 1849, je isti Janez Jeretin v Celju uprizoril prvo slovensko gledališko predstavo: Linhartovo »Županovo Micko«, kar je bilo za tiste čase gotovo veliko revolucionarno dejanje. Dne 1. novembra istega leta (1849) je prišel na celjsko gimnazijo kot suplent slovenščine *Josip Drobnič*, s katerim se začelja za slovensko gledališče v Celju nova doba. Ustanovil je dramsko šolo, pevski zbor, prvi slovenski revialni časopis »Slovensko čbelo«, začel je prevajati in tiskati gledališke igre »Dvoboj«, »Raztresenca«, dne 30. novembra 1851 pa je bila v njegovi režiji uprizorjena v mestnem gledališču druga slovenska predstava, veseloigra »Dobro jutro«. Tej so sledile dne 1. januarja 1851 še »Tat v mlinu«, dne 7. marca 1852 pa ponovno Linhartova »Županova Micika«.

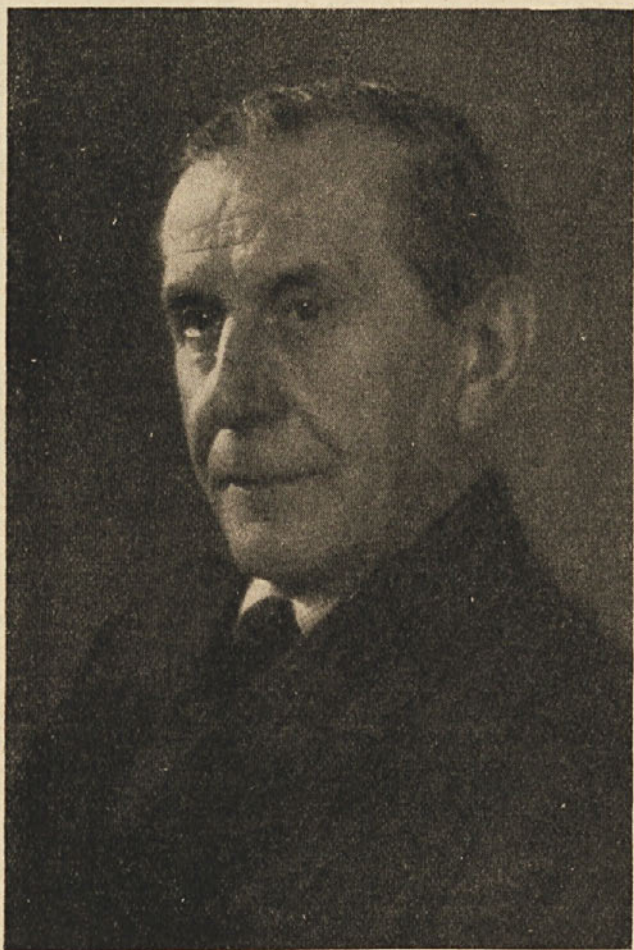
Po Drobničevem odhodu iz Celja (1852) je zavladalo v Celju med Slovenci popolno politično in kulturno mrtvilo. S spremembo ustavnega življenja Avstro-Ogrske leta 1852 je zamrlo vse prosvetno življenje tja do leta 1860, ko je vrnila oktobrska diploma avstrijskim narodom ustavo v smislu federalizma.

Edina svetla točka šestdesetih let pri Slovencih je bila ustanovitev »čitalnic«, ki so igrale veliko vlogo pri prebujanju narodne zavesti. Celjska čitalnica, ki je bila ustanovljena leta 1862, je bila po ustanovitvi dolgo časa edino ognjišče vsega kulturnega in političnega življenja. Čitalnica je nadaljevala delo, ki sta ga bila pričela prva celjska gledališčnika Jeretin in Drobnič, in je bila vse do ustanovitve Celjskega pevskega društva tista ustanova, ki je skrbela za kontinuiteto gledališkega življenja v Celju. Leta 1896 so dobili celjski Slovenci z zgradbo Narodnega doma za tiste čase dokaj dobro opremljen gledališki oder v krasni dvorani. Tu je bilo odslej slovensko gledališče v Celju vse do leta 1919, ko so postali Slovenci po razsluho habsburške monarhije lastniki do tedaj nemškega mestnega gledališča.

Pod vodstvom *dr. Vladimira Ravniharja*, *Rafka Salmiča*, *Milana Skrbinška*, *Vala Bratine*, *Rada Železnika*, *Milana Košiča* in dr. je bilo do leta 1941, ko so vdrlje v Celje Hitlerjeve horde, opravljeno ogromno delo na gledališkem področju. Vse delo je slonelo na ljubezni do gledališke umetnosti in velikanske so bile žrtve posameznikov, da so mogli nuditi Celju stalne gledališke sezone.

V svobodni Jugoslaviji je doseglo končno Celje to, za kar so se vse gledališke generacije od Janeza Jeretina dalje z nesebično požrtvovalnostjo borile — poklicno gledališče. To se je zgodilo z odlokom MLO Celje v sezoni 1950/51. S tem je nastopilo za mlado celjsko gledališče novo razdobje. Ko smo dne 9. maja 1953 odprli novo, moderno urejeno gledališko hišo s poklicnim umetniškim in tehničkim osebjem, je postalo naše gledališče osrednja kulturnoprosvetna ustanova ne samo Celja, temveč tudi vsega njegovega zaledja. Tako smo postali pravo potujoče gledališče, ki je v letošnji sezoni doseglo že tak obseg, da ga naš osemnajstčlanski igralski zbor in zelo maloštevilno tehnično osebje le s skrajnim naporom obvladujeta. Ker moramo na matičnem odru v Celju odigrati vsako delo v osmih abonmajih in še »izven« (letošnjo sezono imamo v načrtu 12 premier, od katerih smo jih 10 že odigrali), je pač na dlani, da bo treba igralsko in tehnično osebje vsaj podvojiti. Do danes smo letošnjo sezono gostovali v 23 krajih s 70 predstavami, dobivamo pa dnevno nova in nova vabila, ki se jim pri najboljši volji ne moremo več odzivati.

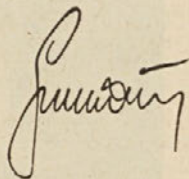

FEDOR GRADIŠNIK
upravník

Vsako leto gostujemo vsaj po enkrat v Mariboru in v Ljubljani, letos smo gostovali tudi v Zagrebškem dramskem gledališču, leta 1954 pa na odru Narodnega gledališča v Beogradu. To naše gostovanje je imelo velik odmev v vsej državi, saj smo bili prvo pokrajinsko gledališče, ki je s tako prodornim umetniškim uspehom zmagalo v prestolici: Celjsko gledališče si je čez noč pridobilo sloves enega najresnejših, najpogumnejših mladih gledališč v državi.

Da smo zdaj povabljeni na jugoslovanske gledališke igre »Sterijino pozorje« v Novem Sadu, je za naše delo novo, doslej največje priznanje in upamo, da ne bomo razočarali.

A handwritten signature in cursive script, likely belonging to a member of the theatre company mentioned in the text. The signature is written in dark ink and is positioned on the right side of the page.

slovensko ljudsko gledališče

HERBERT GRÜN
umetniški vodja

Uspešnega gledališkega dela ne more biti brez aktivne familarne povezanosti delovnega zbora — umetniškega in tehničnega in upravnega in pomožnega. Jedro te širše družine je seveda sam igralski zbor: in ta mora biti — mimo vseh neogibnih in po svoje nujnih — notranjih razprtij ali rivalitet vsekdar strnjen v več kot zgolj kolegialno enoto. Če v večini članov ni zavesti, da hoté in z vero in prepričanjem pripadajo skupnosti, ki si prizadeva za neki povsem določeni skupni cilj — je nemogoče zares plodno delovanje ustanove, in nemogoče bi tudi bilo, da se taka ustanova sploh ohrani, kaj šele razvija.

Da bi se taka zavest med igralci katerega koli gledališča razvila in utrdila, to seveda ne more biti nikoli odvisno zgolj od abstraktnega navdušenja in formalnega entuziazma: če ustanova svojim članom ne bi nudila pogojev za zunanje in notranje zadovoljevanje in zadovoljstvo,

ne bi mogli nikdar in nikjer doživeti tistega gledališkega »patriotizma«, ki je vselej odlikoval najboljše in najimunitnejše hiše.

Pogoji za to pa so: poleg — najmanj odločilnih in bistvenih, a vseeno ne brezpomembnih — materialnih ugodnosti predvsem še: 1. urejena in smotrna organizacija dela v sami ustanovi in 2. trdna, enovita in dejavna gledališka doktrina.

Ta poslednja je najvažnejša. Ni rečeno, da bi se vsi igralci in drugi člani ustanove morali formulirano in deklarirano zavedati vseh prvin take doktrine, a vsaj v podzavesti vseh mora biti prisotna, kot občutje, kot splošno ozračje dela, kot obče veljavno merilo okusa.

Če takega določenega, filozofskega in slogovnega in kulturno-političnega hotenja ni, se mora gledališče spremeniti v neustvarjalno uradniško ustanovo brez smisla, le z namenom, da ustvari dobiček ali puhel uspeh ali zaslužek ali brezbarvno zabavo.

Se prav posebno nujno je vse to gledališču, ki združuje v sebi že po nujnosti kulturne geografije in kulturne politike — pa tudi pod vplivom »subjektivnega faktorja« — karakteristične elemente vsaj treh osnovnih gledaliških tipov: 1. reprezentativno-repertoarnega (»nacionalnega«), 2. bulvarnega (zabavnega in komercialnega) in 3. komornega (»eksperimentalnega«, avantgardnega, literarnega).

Umetniško vodstvo CG skuša v praksi uresničevati svojo gledališko doktrino, svoj program — in pri tem ga dejavno podpirajo vsi člani, pa če se te doktrine (idejno formulirane) zavedajo ali ne. Sicer

pa tudi v samem vodstvu ta doktrina ni nastala kot apriorno abstraktno hotenje, temveč se je izoblikovala kot rezultat praktičnih izkušenj, kot rezultat prisluškovanja potrebam terena in kot rezultat nehotene soglasnosti z velikimi tokovi sočasne duhovne zgodovine doma in v vsem svetu.

I. KULTURNA POLITIKA NA ZUNAJ

Gledališče naj bo v resnici ljudsko, to pomeni, da išče stik s kar se da velikim številom gledalcev, da skuša odkrivati tudi nove kraje, celo najmanjše in najbolj zakotne — vendar ne v obliki potujoče trupe brez matične krajevne baze, temveč kot gledališče, ki sicer raste iz svojega kraja in svoje hiše, pa prenaša pridobitve prizadevanj na svojem opremljenem odru tudi v neopremljene zbornice in domove malih in najmanjših naselij.

II. GLEDALIŠKA NOTRANJA POLITIKA

Vrhovno vodilo vseh gledaliških prizadevanj je načelo ekipnega, ansambelskega, vsestransko uravnanega skupnega dela. Najstrožja delovna disciplina in familiarni medsebojni odnos se ne izključujeta, temveč dopolnjujeta. Prvaštva ne sme in ne more biti, niti favoriziranja posameznikov. Vsakdo, kdor sodeluje, naj sodeluje z vso intenzivnostjo, kar je premora njegova celovitno angažirana osebnost. V razdeljevanju delovnih nalog je treba iskati enakomerno ravnovesje, pri čemer ta pedagoška pravičnost seveda vendar ne sme ogroziti kvalitete smiselno interpretiranih vlog.

III. MERILA OKUSA

Napredna in hkrati ljudska je umetnost, ki se v estetskih vprašanjih ravna po dvojnem kriteriju. Na pozitivno vprašanje »kaj naj storimo?« si odgovarja z rečmi, ki ustrezajo željam in strastem najširše večine prebivalstva; na obratno (negativno) vprašanje »česa ne smem storiti?« pa si odgovarja po izbranim okusu pičle razsvetljene manjšine. To dvojno merilo je najbolj zanesljivo pilotsko krmilo med silo hermetizma in haribdo kiča.

IV. REPERTOAR IN IDEJE

V repertoar sodijo tista dela, ki konkretnega gledalca neposredno prizadevajo: bodisi, da mu izzivajo vznik vprašanj, bodisi da mu na vprašanja že odgovarjajo. Gre za praktična in za načelna vprašanja eksistence v danih krajevnih in časovnih prilikah: integralna osebnost v svojstvenih, osebnost krnečih okoliščinah dvajsetega stoletja; spopad med nujnostjo individualne svobode in nujnostjo kolektivnega sožitja; premagovanje otopelosti v skrbeh za vsakdanje materialne potrebe; razvoj nacionalne vesti; vzgoja državljanskega dostojanstva; ureditev krize erotičnega življenja itd. itd.

Dela, ki idejno niso vezana na eksistenčno problematiko konkretnega gledalca, sodijo na repertoar samo kot čista, neobtežena zabava — ali kot splošni katalizatorji estetskega, filozofskega, znanstvenega mišljenja, skratka (nekoliko banalno povedano) kot sredstva umetnostne vzgoje.

V. REŽIJA

Različne in avtonomne režiserske osebnosti naj ustvarjajo take manifestacije scenske poezije, da z njimi dopolnjujejo idejno hotenje avtorjev, da negirajo dobi tuje prvine in da dramijo vizije novega, k spoznanju vodečega dogajanja na odru. Režiserske ekshibicije so prav tako škodljive kot inertna, lena in samoveščna, zgolj uspehu strežeča režiserska konvencionalnost. Namen in smisel režiserjevega dela je dvojen: 1. da s kritičnim prisluhom pomaga ustvarjalnemu in samostojnemu igralcu doseči ali ohraniti pravo mero in smer (samo pomaga, ne vsiljuje!) in 2. da obdaja golo doživljajnost igralčeve umetnosti s prvimi zunanje teatralike.

VI. IGRALEC

Idealni igralec združuje v sebi prvinsko sposobnost doživljajske transformacije, igrivo veselje do komedijantske teatralike in nedvomno logično kontrolo nad seboj. Če kateri koli izmed teh treh elementov manjka ali če katerikoli premočno izstopa, je umetniška harmonija osebnosti porušena. Vsaka vloga terja drugačen oprijem: osnova interpretacije besedila je vsekdar logična in psihološko motivirana reakcija, vendar je to mogoče uresničevati na vsej široki lestvici od intimne in tihe veristične lirike do zanosnega in monumentalnega patosa. Najhujše zlo — poleg diletantske nekulturnosti v dikciji in gestiki — pa je laž izumetničenega ali ponarejenega, zgolj deklarativnega ali nediscipliniranega čustvovanja, kot se kaže v solzavi sentimentalnosti (tremolo, muzikalno govorjenje, jezikovnemu čutu tuji »čustveni« akcenti, ponarejen organ itd.) ali v deklamaciji, ki je preračunana zgolj na cenen efekt. Igralec zaživi v resnici šele takrat, kadar mu postane materialna okolica (partner, kostum, dekor, rekvizit itd.) podzavestno lasten in vselej prisoten. Abstraktna beseda še ni igranje: beseda more biti samo eno — morda res najplemenitejše — izmed izrazil igralčevega telesa. S slikovito metonimijo rečeno: igralec mora znati partnerja pogledati v oči in mora občutiti material rekvizita, ki ga drži v rokah. Kadar tako terjajo okoliščine, pa mora znati tudi to, da seže prek rampe in z retoričnim ali conférencierskim besedilom ogovori neposredno občinstvo. Vodila so torej: Hamletov govor in nauki Stanislavskega, oboje prilagojeno potrebam poetičnega in monumentalnega in retoričnega in fantastičnega in ironičnega gledališča, gledališča scensko komentirane epike in teatralno podloženega verizma.

VII. LIKOVNI OKUS

Vse, kar je scensko funkcionalno — samo nikar nič naftalinskega iluzionizma poslikanih kulis — razen kadar so uporabljene ironično. Oder naj bo kar se da čist, dekor predvsem funkcionalno stiliziran, material pristen.

VIII. EKSPERIMENT

Fama, češ da je Celjsko gledališče značilno in pomembno le zaradi eksperimentalnega avanturizma svojih vodilnih ljudi in vsega igralskega zbora: ta fama je gledališki družini in sami ustanovi bolj škodovala nego koristila. Pri enih in drugih je namreč izzvala napačen vtis o prizadevanju gledališča. »Eni« in »drugi« mi pomeni v tej zvezi bodisi

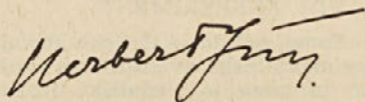
okorelo in pedagoške konservativce — bodisi mladostno zanesene in herostratsko dezorientirane nihiliste. Prvi so zaradi te fame že a priori zasovražili to gledališče, ne da bi se sploh pozanimali, kaj dela v resnici — drugi so pričakovali, da bodo na odru te ustanove videli same deklarativne afirmacije svojih ezoteričnih kulturnih programov: in so nujno morali doživeti razočaranje, ko se jim je gledališče predstavilo velikokrat tudi s povsem solidnimi in meščansko spodobnimi, prav nič enfantteribleskimi uprizoritvami.

Umetniško vodstvo gledališča — z zavestno, ne samo službeno inertno podporo vsega kolektiva — ubira tretjo pot. Letargično konservativnost zavrača (dasi se ji mora včasih ukloniti, ker brez nje — vsaj v omejenih dozah — ni normalnega gledališkega delovanja); prav tako se Celjsko gledališče odreka hermetičnemu verbalizmu nekaterih na videz modernih in aktualnih, v resnici pa za ta čas in to okolje nezanimivih, nezgovornih, samo izumetničenih smeri.

»Eksperimentalno« gledališče kot samostojen umetniški organizem, torej gledališče, ki hoče samo preizkušati neafirmirane novosti, ne da bi jih po rezultatih eksperimentov potem bodisi zavrglo, bodisi razvilo v novo tradicijo: tako gledališče se mi zdi prava *contradictio in adiecto*. »Čista laboratorijska znanost« je v gledališču neumestna. (Sicer pa ima tudi najčistejša kabinetna znanost vedno — vsaj posredno — tudi prave utilitarne cilje.) Zlasti pa je tako početje nesmiselno, če se vse »eksperimentiranje« omejuje na standardno in vselej enako prakticiranje ne docela običajnih, a — vsaj v svetu — že pred desetletji preizkušenih zunanjih form, brez posega v notranjo strukturo dela, brez zveze z iskanjem novih odgovorov na nova vprašanja eksistence. Mnogo dragocenejši — in edino upravičeni — so tisti »eksperimenti«, ki rastejo neposredno iz prakse in tradicije, iz nujnosti *métiera*, brez velikolepne poze šokantnih novosti, zato pa z manj opazno, a toliko intenzivnejšo prizadevnostjo, da bi literarno in scenično izrazili probleme duhovnega in materialnega bivanja v času in kraju.

Samo tak je lahko smisel eksperimentov za razvoj gledališke umetnosti. Gledališkega dela za eksperimente pa umetniško vodstvo CG ne priznava. Samo zato si upa in drzne v enem samem, enovitem prizadevanju spajati repertoarno, bulvarno in komorno dramsko prizadevanje.

Organizacijski ideal CG je gotovo Vilarov TNP: zato se namerava ustanova tudi ravno te dni preimenovati v »Slovensko ljudsko gledališče v Celju« — pri čemer prvi atribut že sam po sebi (brez izgovorjene besede »narodno«) označuje nacionalni in aktualistični značaj, drugi pa popularni namen ustanove. Vendar filozofski ideal ne more biti ta baročni klasicizem, temveč docela avtohtona miselna in čustvena interpretacija življenja v časovno in krajevno pogojenih okoliščinah.

delovna skupnost celjskega gledališča

upravno osebje

Mr. ph. Fedor Gradišnik, *upravnik*
Jože Domjan, *šef računovodstva*
Vera Košutnikova, *administratorka*

umetniško osebje

Herbert Grün, *dramaturg*
Slavko Belak, *igralec*
Nada Božičeva, *igralka*
Mara Černetova, *igralka*
Zora Červinkova, *igralka*
Marijan Dolinar, *igralec*
Janez Eržen, *igralec*
Branko Gombač, *režiser*
Marija Goršičeva, *igralka*
Andrej Hieng, *režiser*
Angelca Hlebčetova, *igralka*
Pavle Jeršin, *igralec*
Sveta Jovanović, *scenograf*
Juro Kislinger, *režiser*
Marjanca Krošl-Horvatova, *igralka*
Sandi Krošl, *igralec*
Klio Maverjeva, *igralka*
Vlado Novak, *igralec*
Albin Penko, *igralec*
Avgust Sedej, *igralec*
Slavko Strnad, *igralec*
Janez Škof, *igralec*
Tone Terpin, *igralec*

pomožno umetniško osebje

Vlado Kalapati, *inspicient*
Olga Puncerjeva, *šepetalka*
Tilka Svetelškova, *šepetalka*

tehnično osebje

Franjo Cesar, *tehnični šef in odrski mojster*
Ivan Dečman, *slikar-izvajalec*
Jože Gobec, *vodja krojaške delavnice*
Payla Gradišnikova, *lasuljarka*
Jože Hočevar, *vodja mizarske delavnice*
Bogo Les, *mojster razsvetljave*
Amalija Palirjeva, *vodja šiviljske delavnice*
Vinko Tajnšek, *lasuljar*

Stanko Amon, *odrski delavec*
Maks Bukovec, *odrski delavec*
Oto Čerček, *krojač*
Alfred Čmak, *odrski delavec*
Silvo Duh, *odrski delavec in pomožni električar*
Konrad Faktor, *odrski delavec in čevljar*
Ivan Jeram, *rekviziter in hišnik*
Franjo Klobučar, *odrski delavec*
Stanko Lajler, *mizar*
Paula Pristovškova, *garderoberka*
Jože Razgor, *odrski delavec in pomožni električar*
Anica Višnerjeva, *šivilja*

pomožno osebje

Jože Čirič, *kurir in vratar*
Rezi Jeclova, *čistilka*
Marija Jerenkova, *čistilka*
Angela Koroščeva, *čistilka*
Jernej Razboršek, *kurir in vratar*
Cilka Vrečerjeva, *čistilka*

organi celjskega gledališča

gledališki svet

PREDSEDNIK

Marijan Medved, *odvetnik*

ČLANI

Anton Aškerc, *profesor*

Fedor Gradišnik, *upravnik CG*

Edo Grgič, *javni tožilec*

Pavle Jeršin, *igralec CG*

Darinka Joštova, *pedagoginja*

Sveta Jovanović, *scenograf CG*

Gojmir Melik, *javni uslužbenec*

umetniški svet

PREDSEDNIK

Herbert Grün, *umetniški vodja, dramaturg CG*

ČLANI

Branko Gombač, *režiser*

Marija Goršičeva, *igralka*

Andrej Hieng, *režiser*

Sveta Jovanović, *scenograf*

Juro Kislinger, *režiser*

Sandi Krošl, *igralec*

Albin Penko, *igralec*

uprizoritve celjskega gledališča

(1951—1957)

1. *Mira Pucova: OPERACIJA.* — Rež. *Tone Zorko*, sc. *Vladimir Rijavec*, prem. 17. 3. 1951. — 8 predstav, 1977 obiskovalcev.

2. *Danilo Gorinšek: RDEČA KAPICA.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 14. 4. 1951. — 13 predstav, 6486 obiskovalcev.
V letu 1951-52 še dve predstavi, 426 obiskovalcev. Skupaj 15 predstav, 6912 obiskovalcev.

3. *Stefan Zweig: SIROMAKOVO JAGNJE.* — Rež. *Tone Zorko*, sc. *Vladimir Rijavec*, prem. 15. 5. 1951. — 4 predstave, 904 obiskovalci.

4. *Josip Jurčič — Janko Kersnik: ROKOVNJACI.* — Dram. in rež. *Fedor Gradišnik*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 8. 6. 1951. — 4 predstave, 1560 obiskovalcev.

V letu 1951-52 še 3 predstave, 1084 obiskovalcev. Skupaj 7 predstav, 2644 obiskovalcev.

5. *Friedrich Schiller: MARIJA STUART.* — Rež. *Milan Skrbinšek*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 4. 10. 1951. — 6 predstav, 2394 obiskovalcev.

6. *Pecija P. Petrović: PLOHA.* — Rež. *Milan Skrbinšek*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 18. 10. 1951. — 11 predstav, 2148 obiskovalcev.

7. *Jaka Špicar: POGUMNI TONČEK.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 16. 11. 1951. — 9 predstav, 3217 obiskovalcev.

8. *Ksaver Meško: PRI HRASTOVIH.* — Rež. *Gustav Grobelnik*, sc. *Franjo Cesar*, prem. 6. 12. 1951. — 8 predstav, 2259 obiskovalcev.

9. *Marcel Achard: ŽIVLJENJE JE LEPO.* — Rež. *Djurdjica Fleretova*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 31. 1. 1952. — 10 predstav, 2536 obiskovalcev.

10. *Fran Roš in Danilo Gorinšek: DESETNICA ALENČICA.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 15. 3. 1952. — 11 predstav, 4240 obiskovalcev.

11. *Ivan Cankar: HLAPCI.* — Rež. *Fedor Gradišnik*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 27. 3. 1952. — 8 predstav, 2742 obiskovalcev.

12. *J. B. P. Molière: ŠOLA ZA ŽENE.* — Rež. *Fran Žizek*, sc. *Vladimir Rijavec*, prem. 8. 5. 1952. — 8 predstav, 2078 obiskovalcev.

13. *Drago Gervais: ZA STANOVANJE GRE.* — Rež. *Gustav Grobelnik*, sc. *Vladimir Rijavec*, prem. 12. 6. 1952. — 5 predstav, 1380 obiskovalcev.

14. *John Boynton Priestley: OD RAJA PA DO DANES.* — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *ing. Ernest Franz*, prem. 1. 10. 1952. — 11 predstav, 3403 obiskovalci.

15. *Pavel Golia: SNEGULJČICA.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 24. 10. 1952. — 16 predstav, 7811 obiskovalcev.

16. *Ivan Potrč: KREFLI.* — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *ing. Miloš Hohnjec*, prem. 19. 11. 1952. — 9 predstav, 2766 obiskovalcev.

17. *Norman Krasna: DRAGA RUTH!* — Rež. *Emil Frelj*, sc. *ing. Miloš Hohnjec*, prem. 28. 12. 1952. — 16 predstav, 5280 obiskovalcev.

V letu 1953-54 še 9 predstav, 2370 obiskovalcev. Skupaj 25 predstav, 7650 obiskovalcev.

18. *Janez Žmavc: IZVEN DRUŽBE.* — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *ing. Mirko Lipužič*, prem. 4. 2. 1953. — 10 predstav, 3085 obiskovalcev.

19. *Friedrich Forster: ROBINZON NE SME UMRETI.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *ing. Miloš Hohnjec*, prem. 25. 2. 1953. — 9 predstav, 3078 obiskovalcev.

20. *J. B. P. Molière: NAMIŠLJENI BOLNIK.* — Rež. *Fran Žižek*, sc. *Vladimir Rijavec*, prem. 25. 3. 1953. — 6 predstav, 1361 obiskovalcev.

21. *Bratko Krefc: CELJSKI GROFJE.* — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *ing. Miloš Hohnjec*, prem. 9. 5. 1953. — Prva uprizoritev v novi gledališki hiši. — 12 predstav, 4703 obiskovalci.

22. *W. O. Somin: ATENTAT.* — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *Milan Butina*, prem. 10. 6. 1953. — 4 predstave, 932 obiskovalcev.

V letu 1953-54 (gledališče v krogu) še 5 predstav, 325 obiskovalcev. Skupaj 9 predstav, 1257 obiskovalcev.

23. *Valentin Katajev: KVADRATURA KROGA.* — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 17. 6. 1953. — 6 predstav, 1980 obiskovalcev.

V letu 1953-54 še 3 predstave, 562 obiskovalcev. Skupaj 9 predstav, 2542 obiskovalcev.

24. *Ivan Tavčar: CVETJE V JESENI.* — Dram. *Osip Šest*, rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 30. 9. 1953. — 15 predstav, 4753 obiskovalcev.

25. *Tone Seliškar: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA.* — Dram. *Lojze Filipič*, rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 4. 11. 1953. — 20 predstav, 7940 obiskovalcev.

26. *Josip Kulundžić: SLEPCI.* — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *Milan Butina*, prem. 2. 12. 1953. — 12 predstav, 3370 obiskovalcev.

27. *G. B. Shaw: MOŽ USODE in Heinrich von Kleist: RAZBITI VRČ.* — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 13. 1. 1954. — 11 predstav, 3032 obiskovalcev.

28. *Peter Ustinov: LJUBEZEN ŠTIRIH POLKOVNIKOV.* — Rež. *Mirč Kragelj*, sc. *Niko Matul in Mile Korun*, prem. 10. 2. 1954. — 14 predstav, 4077 obiskovalcev.

29. *Hans Tiemeyer: MLADOST PRED SODIŠČEM.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *ing. Ernest Franz*, prem. 10. 3. 1954. — 27 predstav, 10004 obiskovalci.

V letu 1955-56 še 7 predstav, 3096 obiskovalcev. Skupaj 34 predstav, 13100 obiskovalcev.

30. *Anton Tomaž Linhart: TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI.* — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 24. 4. 1954. — 13 predstav, 4238 obiskovalcev.

31. *Pero Budak: KLOPČIČ.* — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*, sc. *Milan Butina*, prem. 26. 5. 1954. — 10 predstav, 2918 obiskovalcev.

32. *Herbert Grün: ATOMSKI PLES.* — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 23. 6. 1954. — 8 predstav, 1857 obiskovalcev. V letu 1954-55 še 5 predstav, 1411 obiskovalcev. Skupaj 13 predstav, 3268 obiskovalcev.

33. *F. S. Finžgar: POD SVOBODNIM SONCEM.* — Dram. in rež. *Miloš Mikeln*, sc. *Mile Korun*, prem. 22. 9. 1954. — 15 predstav, 5436 obiskovalcev.

34. *Ugo Betti: ZLOČIN NA KOZJEM OTOKU.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 2. 10. 1954. — 7 predstav, 1853 obiskovalcev.

35. Luigi Pirandello: ŠEST OSEB IŠČE AVTORJA. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 10. 11. 1954. — 9 predstav, 2537 obiskovalcev.

36. Erskin-Roussin-Gray: LEPA HELENA ALI VESELJE DO ŽIV-LJENJA. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 20. 11. 1954. — 11 predstav, 3330 obiskovalcev.

37. Norman Krasna: JOHN LJUBI MARY. — Rež. Dino Radojević, sc. Sveta Jovanović, prem. 22. 12. 1954. — 17 predstav, 5182 obiskovalcev.

38. Wolfgang Hofmann-Harnisch: ADMIRAL BOBBY. — Rež. in sc. Sveta Jovanović, prem. 29. 12. 1954. — 13 predstav, 4178 obiskovalcev.

39. John van Druten: GRVICE GLAS. — Rež. Dino Radojević, sc. Sveta Jovanović, prem. 5. 1. 1955. — 6 predstav, 1397 obiskovalcev.

40. William Shakespeare: HAMLET. — Rež. Dino Radojević, sc. Sveta Jovanović, prem. 12. 2. 1955. — 21 predstav, 7698 obiskovalcev.

41. Jan de Hartog: ZAKONSKA POSTELJA. — Rež. Branko Gombač, sc. Sveta Jovanović, prem. 4. 3. 1955. — 14 predstav, 2991 obiskovalcev.

42. Friedrich Forster: SIVEC. — Rež. Juro Kislinger, sc. Sveta Jovanović, prem. 22. 3. 1955. — 19 predstav, 5347 obiskovalcev.

V letu 1955-56 še 3 predstave, 663 obiskovalcev. Skupaj 22 predstav, 6010 obiskovalcev.

43. Miloš Mikeln: DEŽ V POMLADNI NOČI. — Rež. in sc. Mile Korun, prem. 9. 5. 1955. — 8 predstav, 1663 obiskovalcev.

44. Jože Javoršek: KRIMINALNA ZGODBA. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 12. 5. 1955. — 7 predstav, 1644 obiskovalcev.

45. William Shakespeare: OHELLO. — Rež. Branko Gombač, sc. Sveta Jovanović, prem. 1. 10. 1955. — 23 predstav, 8332 obiskovalcev.

46. Aleksandar Marodić: OPERACIJA ALTMARK. — Rež. in sc. Sveta Jovanović, prem. 22. 10. 1955. — V slovenščini prej kot v hrvaškem izvirniku. — 14 predstav, 3971 obiskovalcev.

47. George Axelrod: SEDEM LET SKOMIN. — Rež. Mirč Kragelj, sc. Sveta Jovanović, prem. 10. 11. 1955. — 13 predstav, 3996 obiskovalcev.

48. Ranko Marinković: GLORIJA. — V slovenščini prej kot v hrvaškem izvirniku. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 15. 12. 1955. — 17 predstav, 5494 obiskovalcev.

49. William Inge: VRNI SE, MALA SHEBA. — Rež. Dušan Tomše, sc. Sveta Jovanović, prem. 20. 12. 1955. — 9 predstav, 2784 obiskovalcev.

50. Ivan Cankar: LEPA VIDA. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 21. 1. 1956. — 10 predstav, 3557 obiskovalcev.

51. Miloš Mikeln: ATOMSKE BOMBE NI VEČ. — Rež. Dušan Tomše, sc. Melita Vovkova, prem. 31. 1. 1956. — 13 predstav, 4134 obiskovalcev.

52. Herman Wouk: ZADEVA CAINE. — Rež. Branko Gombač, sc. Sveta Jovanović, prem. 13. 3. 1956. — 27 predstav, 8128 obiskovalcev.

53. A. S. Puškin in Luiza Treves: NESMRTNI DON JUAN («Kameniti gost» in »Don Juanovo pismo«). — Rež. Herbert Grün, sc. Sveta Jovanović, prem. 21. 3. 1956. — 17 predstav, 5433 obiskovalcev.

54. Denis Ivanovič Fonvizin: BRIGADIR. — Rež. Juro Kislinger, sc. Sveta Jovanović, prem. 3. 5. 1956. — 13 predstav, 3463 obiskovalcev.

V letu 1956-57 še 2 predstavi, 322 obiskovalcev. Skupaj 15 predstav, 3785 obiskovalcev.

55. T. S. Eliot: OSEBNI TAJNIK. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 12. 5. 1956. — 12 predstav, 3206 obiskovalcev.

V letu 1956-57 še dve predstavi, 552 obiskovalcev. Skupaj 14 predstav, 3753 obiskovalcev.

56. *Ivan Potrč: ZLOČIN.* — Dram. *Herbert Grün*, rež. in sc. *Sveta Jovanović*, prem. 23. 6. 1956. — 3 predstave, 769 obiskovalcev.

V letu 1956-57 še 10 predstav, 2775 obiskovalcev. Skupaj 13 predstav, 3544 obiskovalcev.

57. *Sofoklej: ANTIGONA.* — Rež. *Herbert Grün*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 19. 9. 1956. — 11 predstav, 3304 obiskovalci.

58. *A. P. Čehov: STARE RUSKE ŠALE* (»Govor o škodljivosti tobaka«, »Tragik po sili«, »Snubač«, »Jubilej«, »Medved«). — Rež. *Juro Kislinger*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 26. 9. 1956. — 21 predstav, 5271 obiskovalcev.

59. *Jerzy Lutowski: DEŽURNA SLUŽBA.* — Rež. in sc. *Sveta Jovanović*, prem. 20. 10. 1956. — Doslej 25 predstav.

60. *N. Richard Nash: VREMENAR.* — Rež. *Juro Kislinger*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 8. 11. 1956. — Doslej 26 predstav.

61. *Pavel Golia: UBOGA ANČKA.* — Rež. *Juro Kislinger*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 3. 12. 1956. — 18 predstav, 7335 obiskovalcev.

62. *William Shakespeare: MACBETH.* — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 17. 1. 1957. — 8 predstav, 2597 obiskovalcev.

63. *Miloš Mikeln: PETRA ŠEME POZNA POROKA.* — Rež. *Andrej Hieng*, *Sveta Jovanović*, prem. 27. februarja 1957. — Doslej 14 predstav.

64. *Stefan Zweig: VOLPONE.* — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Pliberšek*, prem. 20. 3. 1957. — Doslej 7 predstav.

65. *Diego Fabbri: ZAPELJIVEC.* — Rež. *Herbert Grün*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 4. 4. 1957. — Doslej 8 predstav.

66. *Prežihov Voranc: PERNJAKOVI.* — Rež. *Janez Vrhunc*, sc. prof. *Boris Kobe*, prem. 25. 4. 1957. — Doslej 1 predstava.

OPOMBA: Pregled obsega predstave do vključno 25. 4. 1957. Za nekatere letošnje uprizoritve število obiskovalcev še ni evidentirano.

mladinske igre v celjskem gledališču

1. *Danilo Gorinšek: RDEČA KAPICA.* — 14. 4. 1951.
2. *Jaka Špicar: POGUMNI TONČEK.* — 16. 11. 1951.
3. *Fran Roš — Danilo Gorinšek: DESETNICA ALENČICA.* — 15. 3. 1952.
4. *Pavel Golia: SNEGULJČICA.* — 24. 10. 1952.
5. *Friedrich Forster: ROBINZON NE SME UMRETI.* — 25. 2. 1953.
6. *Tone Seliškar — Lojze Filipič: BRATOVŠČINA SINJEGA GA-LEBA* (dramatizacija). — 4. 2. 1953.
7. *Wolfgang Hofmann-Harnisch: ADMIRAL BOBBY.* — 29. 12. 1954.
8. *Miloš Mikeln: ATOMSKE BOMBE NI VEČ.* — 31. 1. 1956.
9. *Pavel Golia: UBOGA ANČKA.* — 3. 12. 1956.

krstne uprizoritve v celjskem gledališču

1. Josip Jurčič — Janko Kersnik — Fedor Gradišnik: ROKOVNJAČI (dramatizacija). — 8. 6. 1951.
2. Fran Roš — Danilo Gorinšek: DESETNICA ALENČICA (mladinska). — 12. 3. 1952.
3. Janez Zmavc: IZVEN DRUŽBE. — 4. 2. 1953.
4. Tone Seliškar — Lojze Filipič: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA (dramatizacija mladinske povesti). — 4. 11. 1953.
5. Herbert Grün: ATOMSKI PLES. — 23. 6. 1954.
6. F. S. Finžgar — Miloš Mikeln: POD SVOBODNIM SONCEM (dramatizacija). — 22. 9. 1954.
7. Miloš Mikeln: DEŽ V POMLADNI NOČI. — 9. 5. 1955.
8. Jože Javoršek: KRIMINALNA ZGODBA. — 12. 5. 1955.
9. Aleksandar Marodić: OPERACIJA ALTMARK. — 22. 10. 1955.
— V slovenščini prej kot v hrvaškem izvorniku!
10. Ranko Marinković: GLORIJA. 15. 12. 1955. — V slovenščini prej kot v hrvaškem izvorniku!
11. Miloš Mikeln: ATOMSKE BOMBE NI VEČ (mladinska). — 31. 1. 1956.
12. Ivan Potrč — Herbert Grün: ZLOČIN (dramatizacija). — 23. junija 1956.
13. Miloš Mikeln: PETRA ŠEME POZNA POROKA. — 27. 2. 1957.

režiserji in scenografi

V CG so režirali doslej — po abecednem redu — naslednji režiserji (✓ oklepaju število režiranih del):

Balbina Battelino-Baranovičeva (7), Djurdjica Fleretova (1), Emil Frelj (1), Branko Gombač (12), Fedor Gradišnik (2), Gustav Grobelnik (2), Herbert Grün (3), Andrej Hleng (13), Sveta Jovanović (4), Juro Kisljinger (5), Mile Korun (1), Mirč Kragelj (2), Miloš Mikeln (1), Dino Radojević (3), Milan Skrbinšek (2), Dušan Tomše (2), Janez Vrhunc (1), Tone Zorko (2), Fran Žižek (2).

Devetnajst režiserjev je pripravilo 66 uprizoritev.

Kot scenografi so delali v CG:

Milan Butina (3), Franjo Cesar (1), ing. Ernest Franz (2), ing. Miloš Hohnjec (4), Sveta Jovanović (33), prof. Boris Kobe (1), Mile Korun (2), ing. Mirko Lipužič (1), Niko Matul in Mile Korun (1), Marijan Pliberšek (12), Vladimir Rijavec (5), Melita Vovkova (1).

pregled delovnih let

- I. 1950-51 (od 17. 3. 1951 dalje)
4 premier
29 predstav (26 v Celju, 3 drugod)
10927 obiskovalcev
- II. 1951-52
9 premier
81 predstav (57 v Celju, 24 drugod)
24504 obiskovalci
- III. 1952-53
10 premier
99 predstav (81 v Celju, 18 drugod)
34404 obiskovalci
- IV. 1953-54
9 premier
147 predstav (114 v Celju, 33 drugod)
45506 obiskovalcev
- V. 1954-55
12 premier
162 predstav (132 v Celju, 30 drugod)
49071 obiskovalcev
- VI. 1955-56
12 premier
175 predstav (122 v Celju, 53 drugod)
54154 obiskovalcev
- VII. 1956-57 (do vključno 25. 4. 1957)
10 premier
154 predstav (91 v Celju, 63 drugod)
Število obiskovalcev za leto 1956-57 še ni evidentirano.

Preglede zbral in sestavil J. K.

celjska gledališka hiša

Pogled na mesto Celje — z Miklavževoga hriba

Prve — seveda nemške — ljubiteljske gledališke prireditve v Celju so bile v različnih poslopih, v stari kresiji in v grofiji. (Prvič poročajo o tem v letu 1822.) Vendar so že v letih med 1822 in 1836 (natančne letnice ne vemo) sezidali ali vsaj preuredili gledališče v nekdanji rabljevi hiši, v starem trdnjavnem stolpu in ob njem: to se pravi na istem kraju, kjer je tudi danes dom Celjskega gledališča.

Na tem za silo prirejenem odru so bile tudi prve slovenske ljubiteljske predstave (leta 1849 »Županova Micka« A. T. Linhartarja po prizadevanju celjskega tiskarja in uglednega meščana Jeretina, ki je bil tudi že botroval prvim nemškim uprizoritvam). Hiša je bila še vedno zasebna last. Šele leta 1875 je to prvo gledališče odkupila občina. Tedaj tu že ni več bilo slovenskih prireditev, saj so v pomarčnem absolutizmu skoraj povsem usahnile in znova zaživele šele v dobi čitalnic. Nemško ljubiteljsko gledališče (in gostovanje potujočih nemških trup) pa je vsevilj živahno opravljalo svojo germanizatorsko nalogo.

Leta 1884 je občina staro hišo podrla in naslednje leto sezidala novo. Celjska nemška kolonija je bila posebno ponosna na to pridobitev, saj so celo trdili, da je njih gledališče najlepše na »Spodnjem Štajerskem«, celo lepše kot nekdanji »Landestheater« (deželno gledališče) v Grazu.

Slovenske prireditve so bile v priložnostno prirejenih prostorih, v čitalnični dvorani in v zasebnih stanovanjih. Šele leta 1896 se jim je z novim Narodnim domom in dvorano v njem odprlo novo torišče.

Slovensko — seveda še vedno nepoklicno — gledališče se je preselilo v hišo ob rabljevem stolpu šele po razsulu Avstro-Ogrske. Do l. 1941 so bile v tem gledališču zelo redno ljubiteljske prireditve, ki so po resnobi kulturnopolitičnega prizadevanja že preraščale v podobnost z urejenim poklicnim delovanjem.

Nemška (Hitlerjeva) okupacijska uprava je hotela postaviti v svojem »Cilliju« novo, reprezentativno gledališko hišo. Staro so — razen zunanjih in nosilnih zidov — podrli in začeli po zelo veličavih načrtih postavljati novo. Vendar jih je osvoboditev dežele prehitela. Leta 1945 se je moralo oživljeno slovensko (še vedno amatersko) gledališče znova vrniti v nekdanje zatočišče, v Narodni dom, potem pa na oder v dvorani nekdanje »Ljudske posojilnice«, kjer je zdaj kino »Metropol«. Leta 1950 je MLO za uradno listino ustanovil poklicno gledališče, marca 1951 je tudi začelo delati — še vedno v tistih neprimernih prostorih.

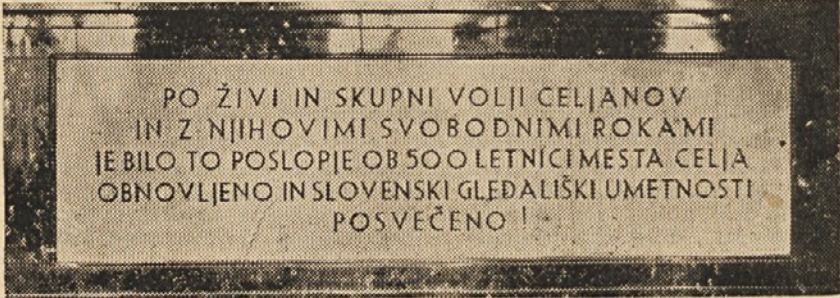
Gledališka hiša je bila malone v ruševinah. Obnovitvena dela so se začela leta 1946, leta 1953 pa se je Celjsko gledališče končno lahko preselilo v svoj novi dom: prva premiera je bila 9. maja: Kreftovi »Celjski grofje«.

Na istih temeljih kot prejšnje gledališče, prizidano k nekdanjemu rabljevemu stolpu (tu so bile nekoč mučilnice), stoji s pročeljem na Šlandrovem trgu nova hiša. Smer dvorane in odra je enaka kot v stari hiši, le da so bili vhodi prej ravno z nasprotne, vzhodne strani (iz Gledališke ulice), medtem ko vstopamo danes vanj z zahoda (s Šlandrovega trga).

Dvorana ima 362 sedežev in 50 stojišč. Odrska odprtina meri v širino 7,60 metrov, v višino 5,30 metrov. Globina odra znaša 18 m, notranja širina 10 m, višina (z vrviščem) pa 14 m. V hiši so garderobe, prostori za vaje, tesne pisarniške sobe, nekatere delavnice in soba za zgodovinsko zbirko (muzej).

V starem stolpu, ki je zdaj rešen nelepe in kazeče prevleke psevdorenesančnega štukaturnega ometa, so stopnišča zaodrskih prostorov. V zgornji veži (prvo nadstropje, pred balkonom) je mogoče prirejati manjše umetniške ali gledališke razstave.

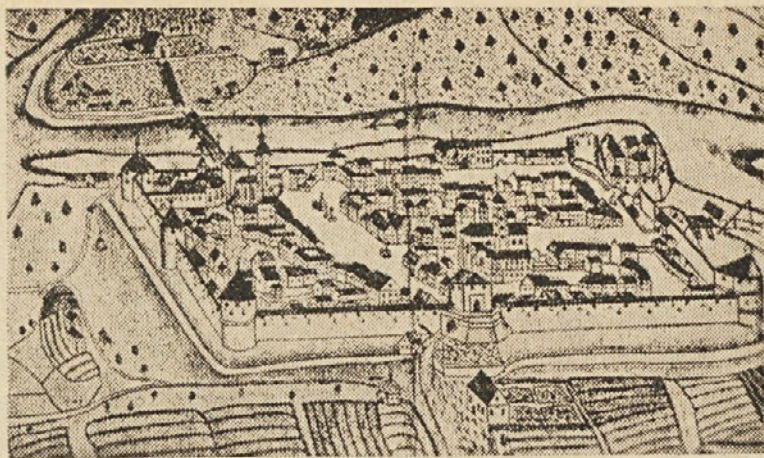
Timpanon nad glavnim vzhodom krasi plastika (tragična in komična maska) kiparja Vladimirja Stovička, v zgornji veži stojita dva krajevnozgodovinska spomenika (pionirja celjskega gledališkega amaterstva Drobnič in Salmič), delo kiparja Cirila Cesarja, v spodnji veži poprni kip Ivana Cankarja, podedovan še iz starega gledališča.

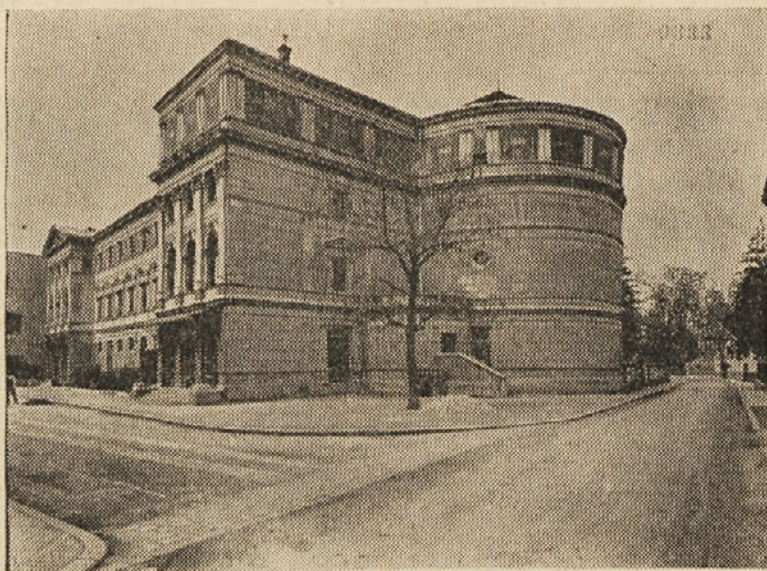
PO ŽIVI IN SKUPNI VOLJI CELJANOV
IN Z NJIHOVIMI SVOBODNIMI ROKAMI
JE BILO TO POSLOPJE OB 500 LETNICI MESTA CELJA
OBNOVLJENO IN SLOVENSKI GLEDALIŠKI UMETNOSTI
POSVEČENO!

Spominska plošča na stopnišču med spodnjo in zgornjo vežo

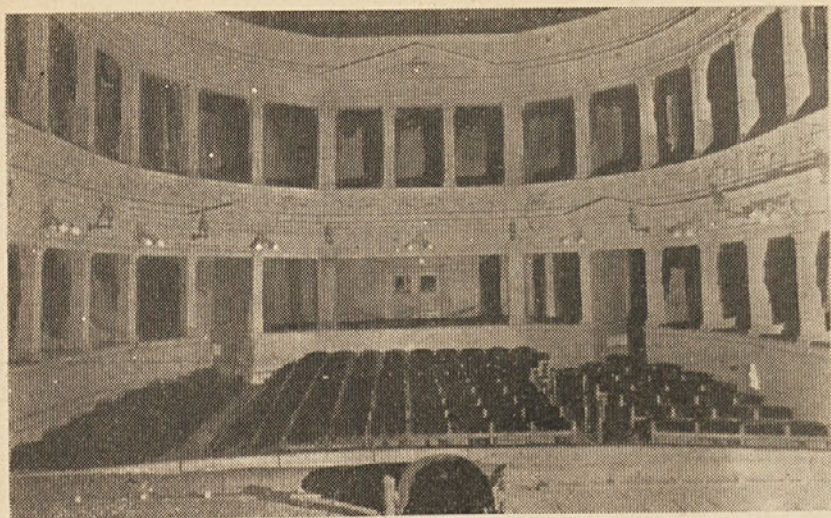

Celje v letu 1780 — po starem grafičnem listu. Tik ob desnem robu slike se vidi stari ogelni stolp obzidja: ta je (še z dvema podobnima) ohranjen in obenj je zdaj prizidana gledališka hiša

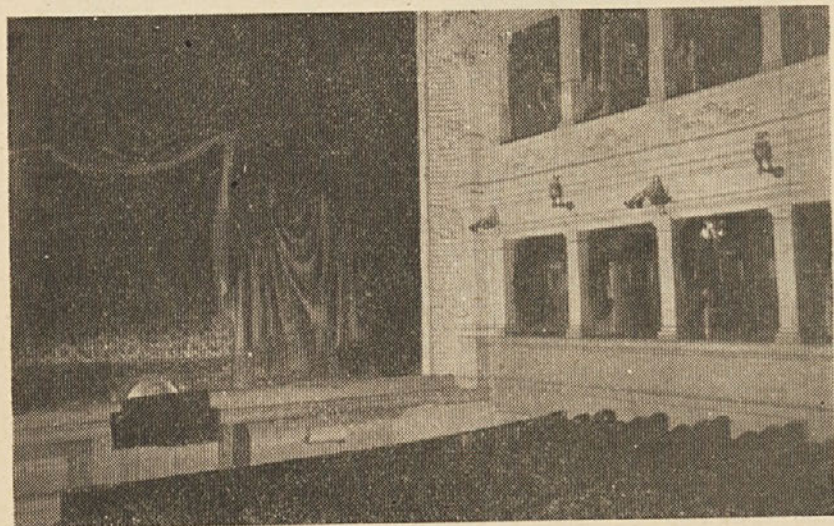

Staro celjsko gledališče, sezidano za kulturno udejstvovanje nemških kolonizatorjev leta 1885: vhodno pročelje iz Gledališke ulice. Na desni se vidi okroglina stolpa, maskiranega s štukaturnim ometom. V velikem kubusu (zraven platane, ki se stoji) je volumen odra.

Stare gledališče, preden so ga Nemci razdejali; pogled z odra v dvorano. Nekdanji podkvi lož sta v novi hiši odpravljene

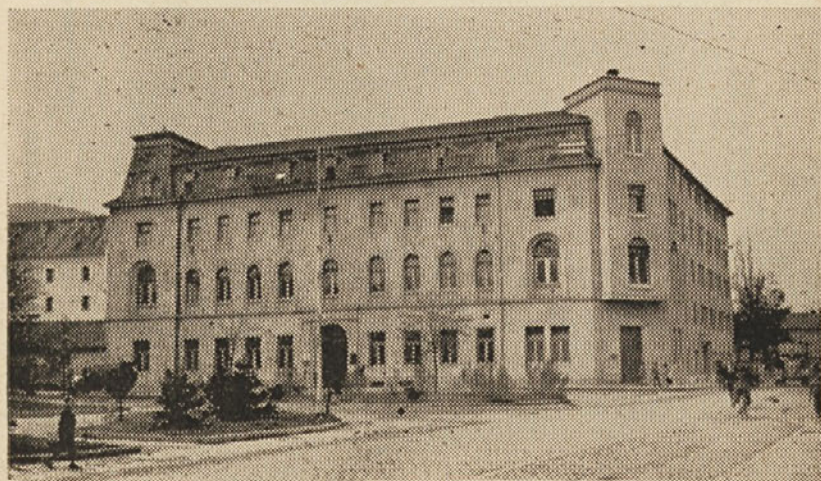

Pogled iz dvorane na oder starega gledališča (1885—1942)

Narodni dom (sezidan 1896) — prvi dostojni dom slovenske gledališke omike (amaterske)
v Celju

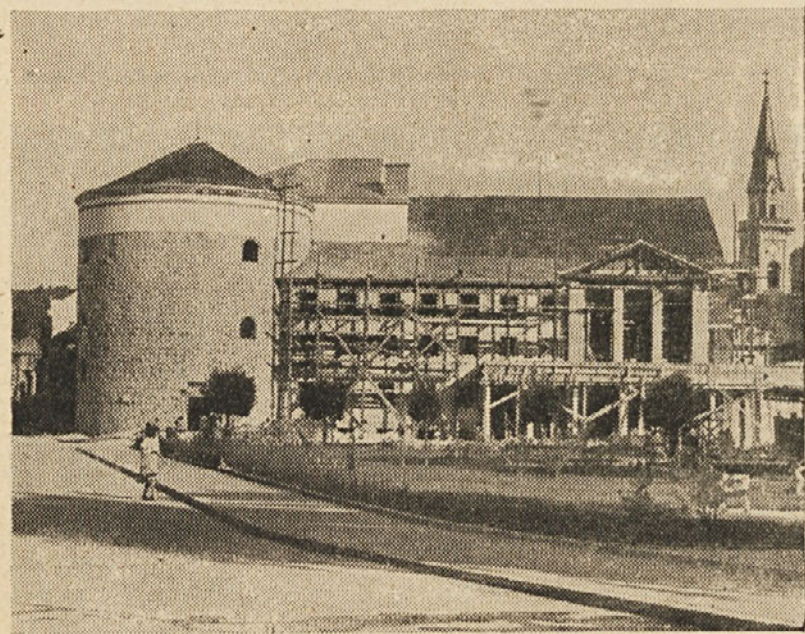

Narodni dom po vojni; nemška okupacijska uprava je hišo prezidala in arhitektonsko
skazila. Takoj po vojni se je znašlo slovensko amatersko gledališče zopet v tej hiši,
dokler se ni preselilo v bivšo »Ljudsko posojilnico«.

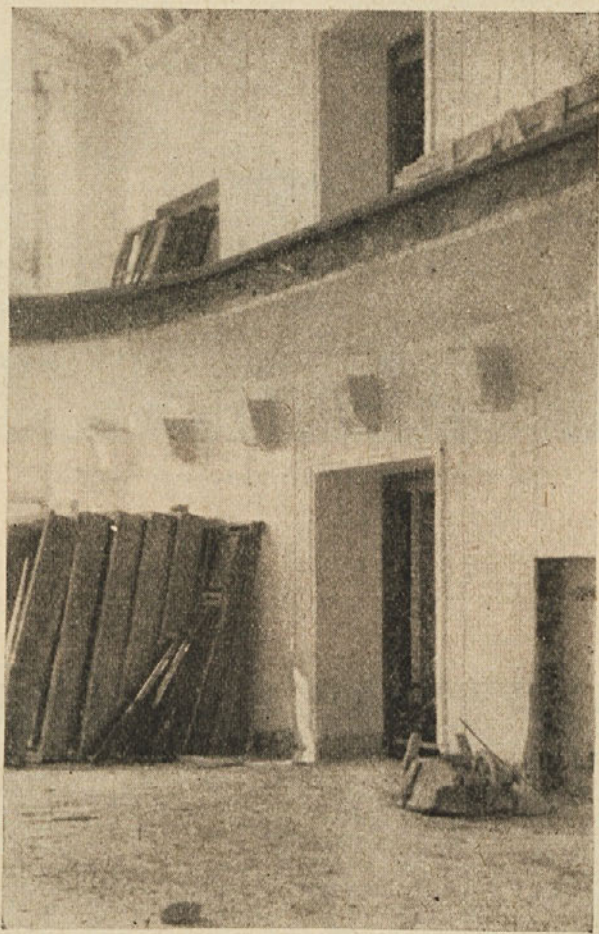

Pročelje sedanjega kina »Metropole«: v dvorano nekdanje »Ljudske posojilnice« se je zateklo celjsko gledališče po drugi svetovni vojni, dokler ni bila dozidana nova hiša

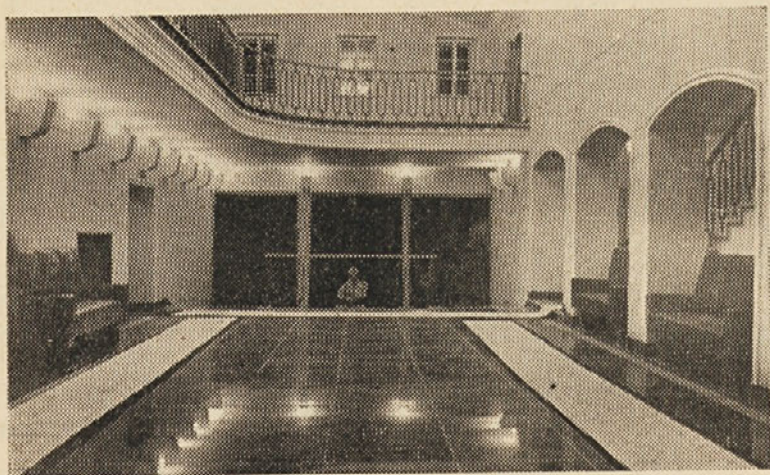

Pogled na gledališko hišo z zahodne strani (Šlandrov trg): pročelje med zadnjo fazo zidave

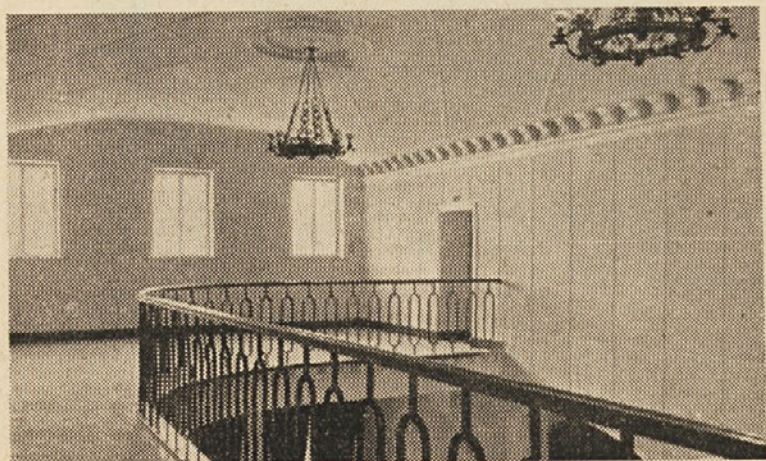

Notranjščina celjske gledališke veže (foyera v prvem nadstropju) med zidavo

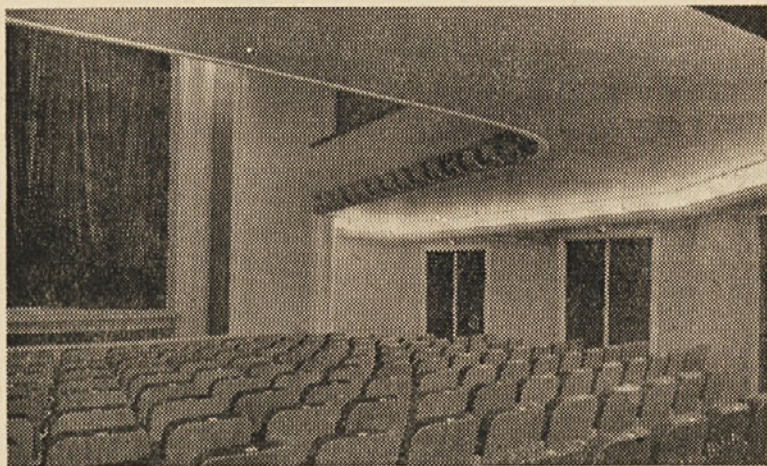

Zgornja gledališka veža (foyer) pred vhodi na balkon

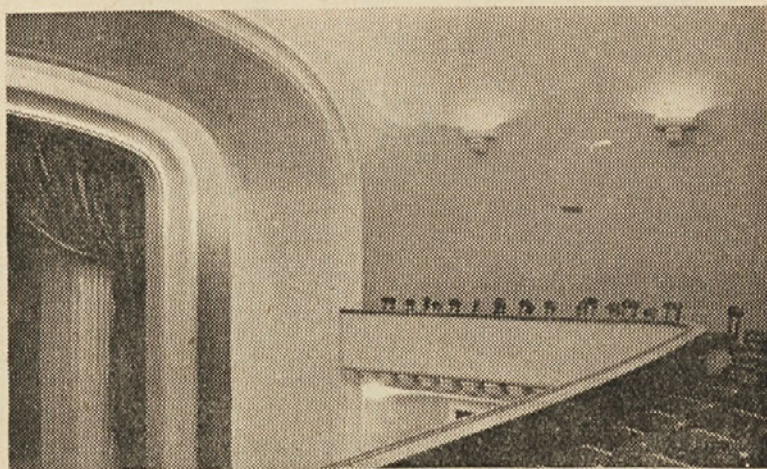

Zgornja ploščad gledališke veže z dohodom na galerijo

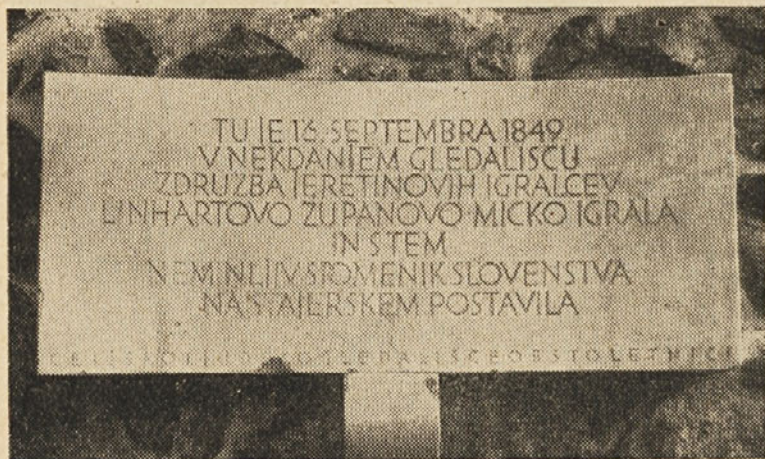

Pogled iz zadnjega levega dela parterja na oder in desno stran

Pogled z leve strani balkona na desni rob portala in stranski balkon

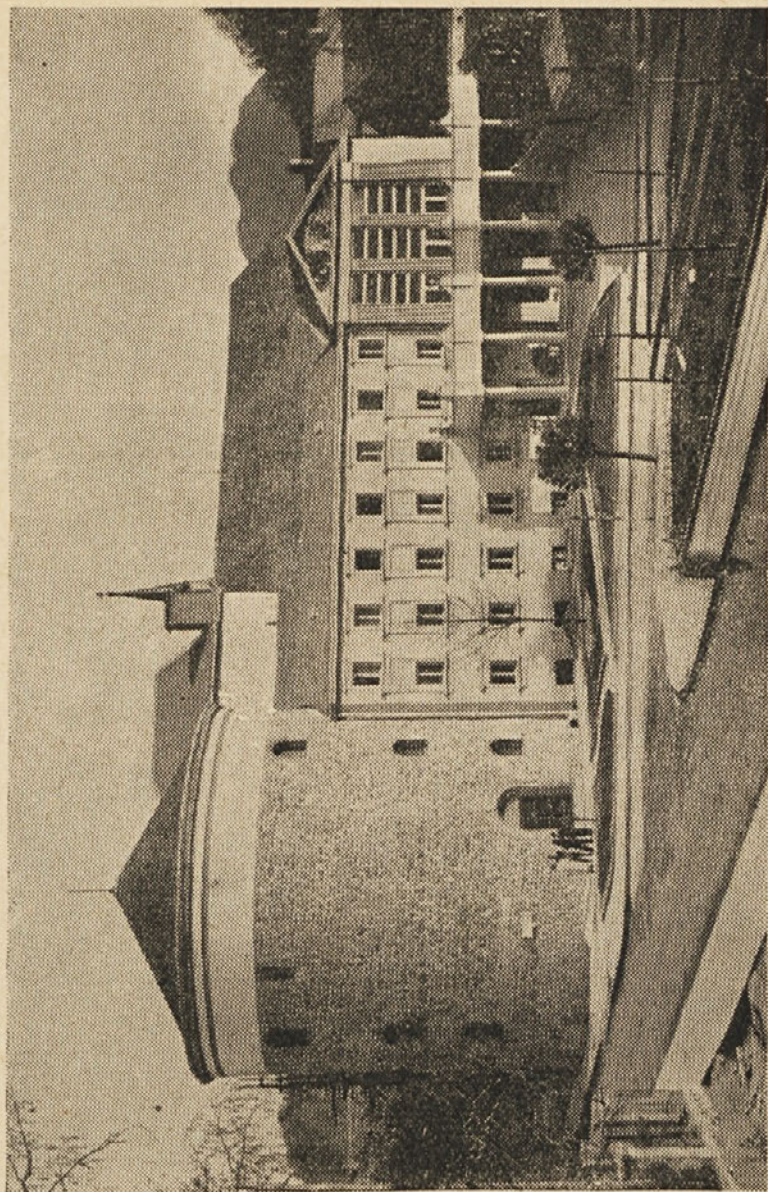

Spominska plošča na zunanji steni starega (»rabelskega«) stolpa, v katerem so zdaj stopnišča zaodrskih prostorov

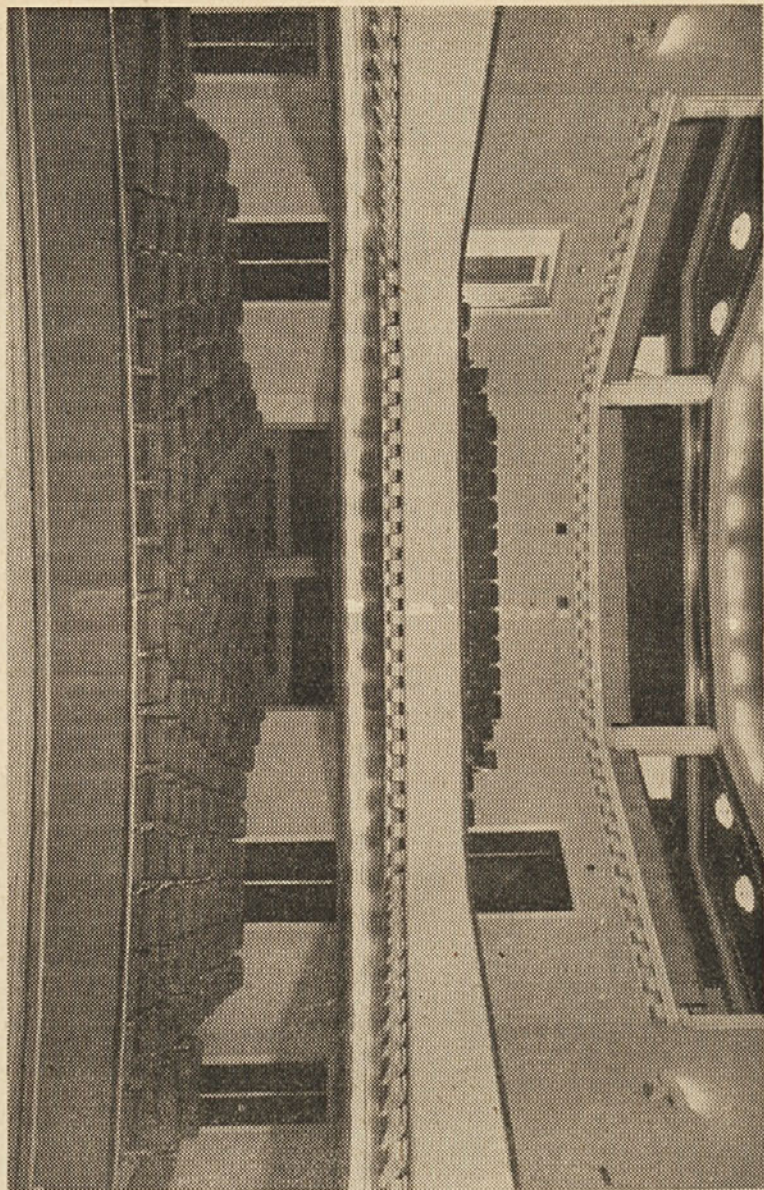
Timpanon nad glavnim vhodom, plastika *Vladimirja Stovička*

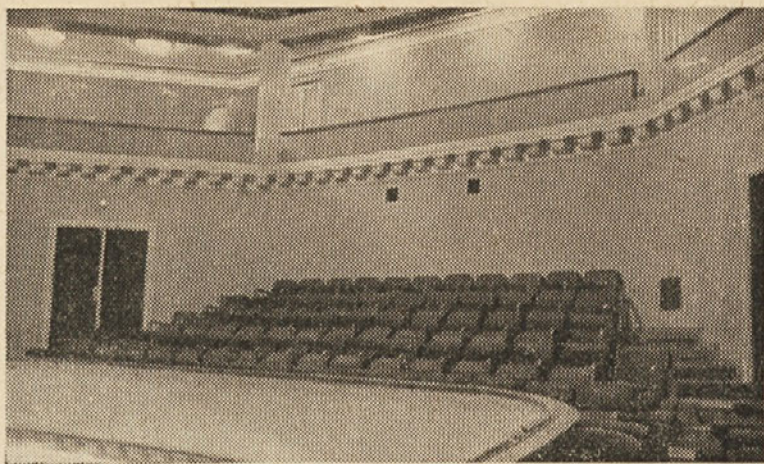
Pogled na pročelje z zahodne strani

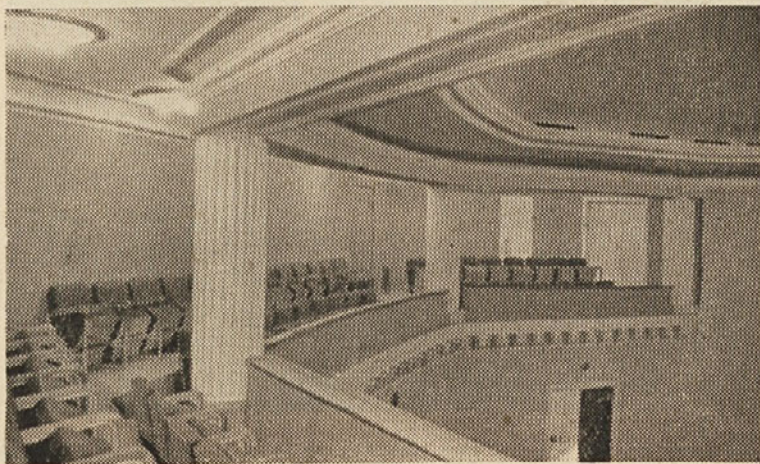

Pogled z' odra v dvorano: orkestrski jarek, parter, balkon, galerija

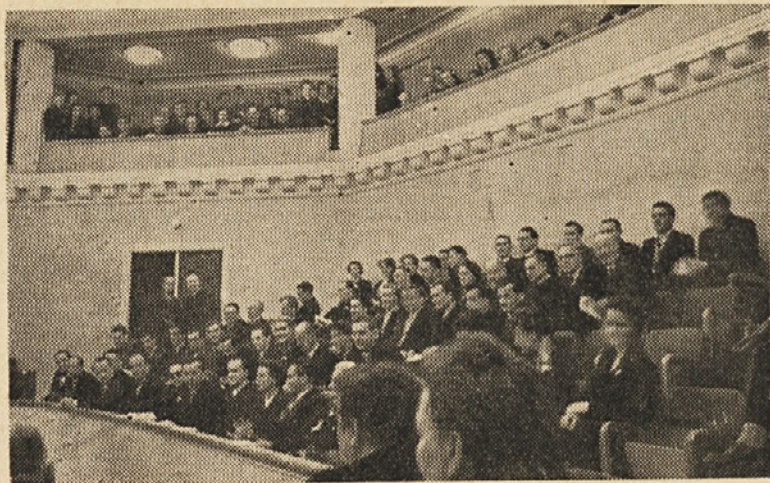

Pogled z levega roba stranskega balkona na srednji balkon

Pogled z desnega kota galerije na sedeže. Desno spodaj se še vidi levi vhod na balkon

Občinstvo na balkonu in galeriji (posnetek tik pred začetkom slovesne otvoritvene predstave »Celjskih grofov« 9. 5. 1955)

Slovesnost na odru ob otvoritvi nove gledališke hiše 9. maja 1955: tedanji predsednik mestnega ljudskega odbora *Riko Jerman* (zdaj predsednik okrajnega ljudskega odbora) izroča novo hišo gledališki družini. V imenu gledališke družine prevzema hišo v varstvo in oskrbo tedanji umetniški vodja *Lojze Filipič* (zdaj dramaturg drame SNG v Ljubljani)

razvoj v slikah

Zur Feier der höchst erfreulichen Ankunft Sr. Majestät unsers allergnädigsten, allgeliebten Kaisers und Landesvaters FRANZ JOSEPH I., und zugleich Siegesfeier unserer tapferen Heere in Itälien und Ungarn:

Darstellung eines Theaterstückes in slovenischer Nationalsprache und eines deutschen Lustspiels.

Theater in der k. k. Kreisstadt Cilli.

Sonntag den 16. Septembe
wird zur obigen Dop
zu wahlthätigen An
von diesem Kunstze
bei Beleuchtung des äusseren
aufgeführt.

Zupanova Micka.

komedija v enajsti dejanjih. Predstava po nemški: „Die Feldmühle“, von Josef Meier.
V Ejuhiljski kavarni v letu 1849.

O S E B E:

Tulpenhajm, lahien gospod.
Gospod Sterefeldovka, mlada, bogata vdova.
Monkef, Tulpenhajmov perjestel.
Jaka, zupan.

Micka njegova hči.
Anze, Mickin ljubil.
Glazek, pisar.

Se igra v dvoru pred zupanova hišo, tjo v njegov ostanil.

ščekam to igro: Petra andrianske godovanje. (Vor Beginn des Stückes Abhaltung der österreichischen und in slovenischer Sprache.) Orchester-Besetzung von der hiesigen National-Garde, Musik-Baude.

Das Fläschchen Kölnierwasser.

Antipiel in einem Akt, nach Terzie, von Gaspard.

Wieder in diesem Jahr.

Ein Stückchen von diesem Fläschchen, gibt ein Stück von dem Leben.

Proben der Plätze ohne alle Wohlthätigkeit bekommen zu können.

Die erste 1. 25 S., zweite 25 S., dritte 25 S., vierte 25 S., fünfte 25 S., sechste 25 S., siebte 25 S., achte 25 S., neunte 25 S., zehnte 25 S.

Während je drei, Sperr- und zusammengefasst sind, ist in der Vorbereitung der ersten drei Handlungen zu sehen.

Anfang um halb 8 Uhr.

Die neue Volksmenge in slovenischer Mundart ist in der hiesigen Kreisstadt Cilli im Jahr 1849.

Lepak prve slovenske gledališke prireditve v Celju, ko so igrali celjski gledališki ljubitelji pod vodstvom Janeza Krstnika Jeretina 16. septembra 1849 v Mestnem gledališču Linhartovo »Zupanovo Micko«. (Izvirni lepak je shranjen v celjskem gledališkem muzeju)

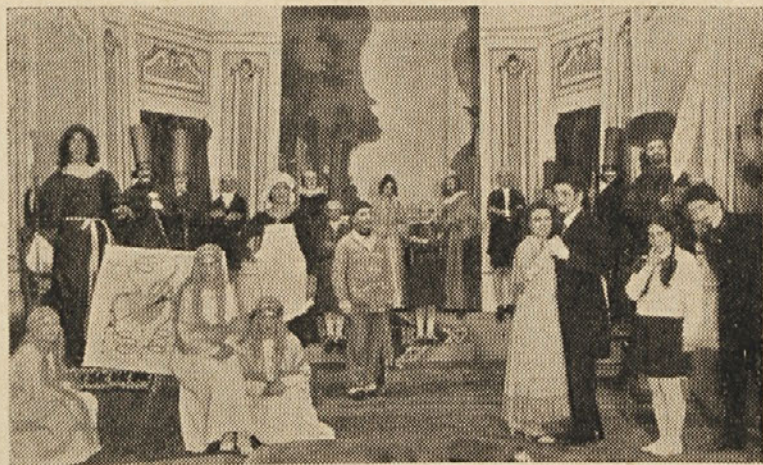

Najstarejši fotografski dokument celjskega gledališkega amaterstva: *Fani Kočevarjeva* kot *Micika* v *Drobničevem* prevodu (adaptaciji) *Kotzebuejevega* »*Dvoboja*«. Tudi *Drobnič* je bil eden najagilnejših pionirjev amaterstva v Celju. »*Dvoboje* so igrali celjski amaterji v sezoni 1865-66

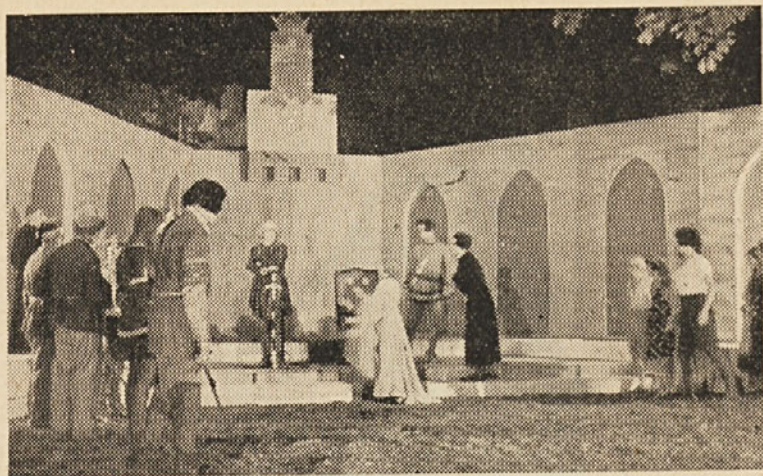

Podoba iz »prazgodovine« celjskega gledališkega življenja: pionir celjskega gledališkega amaterstva *Rajko Salmič* v neki (neugotovljeni) vlogi leta 1910 ali 1911

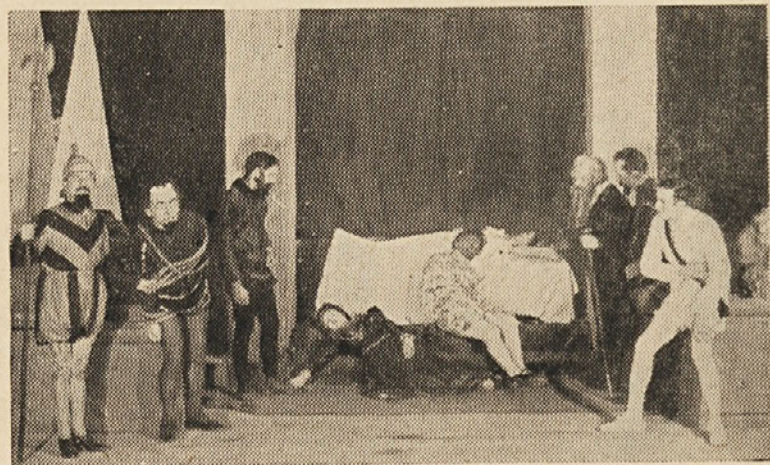

Amaterska gledališka delavnost je bila v letih med obema vojnoma zelo živahna. Četudi so bili nekateri poskusi še tako okorni, so vendar ustvarili temelje za kasnejše možnosti razvoja poklicnega gledališča. — Uprizoritev Molièrovega »Namišljenega bolnika«

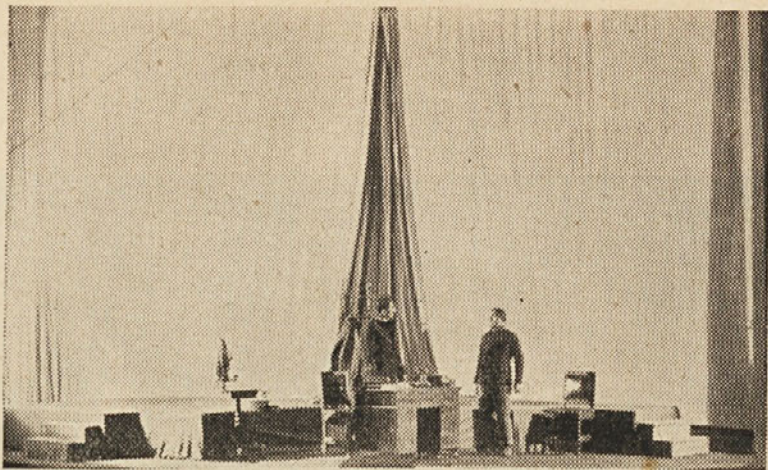

Tudi predvojni amaterji se niso ustrašili večjih in bolj zapletenih gledaliških nalog. Septembra 1955 so v režiji mariborskega igralca *Milana Košiča* na prostem v mestnem parku uprizorili Novačanovega »Hermāna Celjskega«. Naslovno vlogo je igral sedanji upravnik CG *Fedor Gradišnik*

Ze leta 1929 so se celjski amaterji prvič lotili Shakespeara. V »Othellu« je naslovno vlogo igral *Fedor Gradišnik*, zdaj upravnik CG

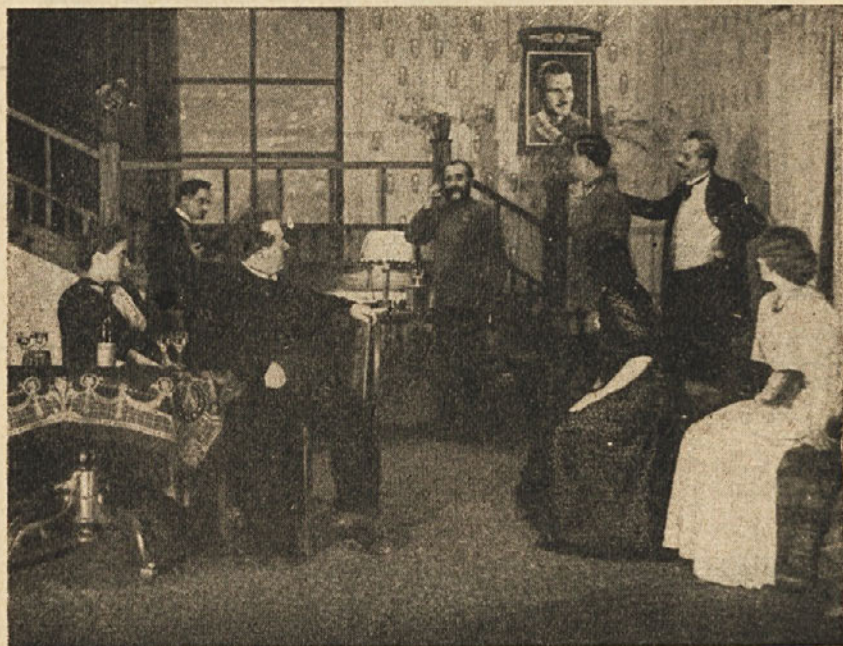

Eno najzanimivejših del slovenskega dramskega ekspresionizma. »Roka pravice« *Angela Cerkoenika*, je doživelo krstno izvedbo na deskah amaterskega gledališča v Celju 26. 11. 1927. *Valo Bratina*, dolgo časa mentor celjskega gledališkega amaterstva, je uvajal resne in pomembne poskuse moderne scenske interpretacije

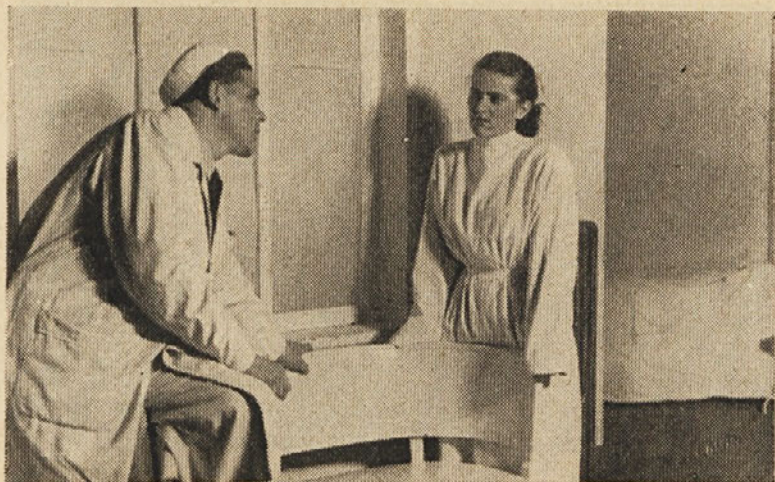

Zanimiva silhuetna slika v *Bratinovi* režiji in scenografiji *Cerkoenikove* drame »Roka pravice« (1927)

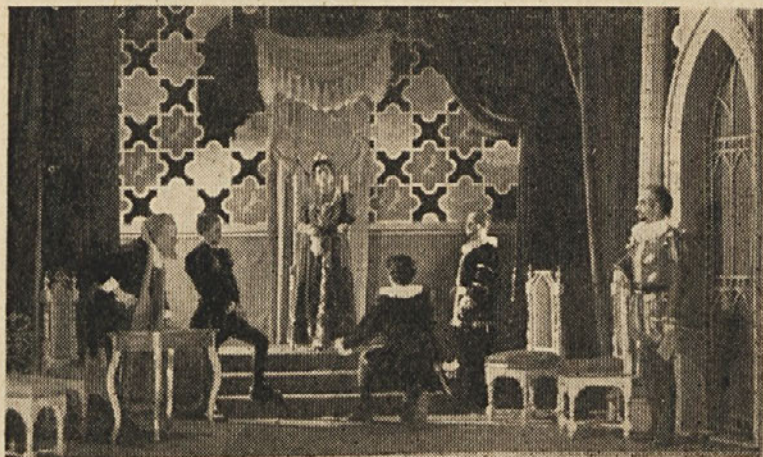

V eni zadnjih rednih amaterskih sezon so celjski gledališki ljubitelji uprizorili Kreftove »Kreature«. Dva med tedanjimi ljubiteljskimi interpreti sta danes člana CG: sedanji upravnik *Fedor Gradišnik*, ki je igral Grileca (stoji v sredini zadaj) in delo tudi sam režiral, in *August Sedej* (tretji z leve). Premiera je bila 28. 6. 1949

Mira Pucova: *OPERACIJA*. — Prva uprizoritev poklicnega gledališča. — Rež. Tone Zorko.
 sc. Vladimir Rijavec, prem. 17. 5. 1951. — Janez Skof in Bogdana Vrečkova

Friedrich Schiller: *MARIJA STUART*. — Rež. Milan Skrbinšek, sc. Marijan Pliberšek,
 prem. 4. 10. 1951. — Prizor iz drugega dejanja: Mortimer pred prestolom

Friedrich Schiller: *MARIJA STUART*. — Rež. Milan Skrbinšek, sc. Marijan Pliberšek, prem. 4. 10. 1951. — Prizor iz petega dejanja: Marijino slovo

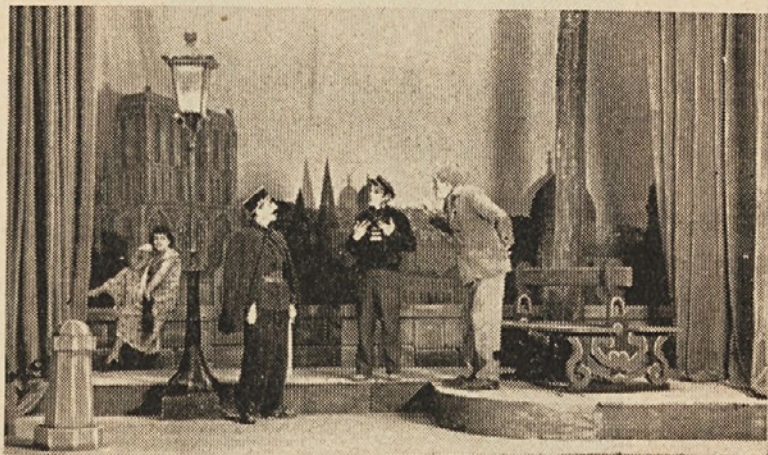

Jaka Špicar: *POGUMNI TONCEK*. — Rež. Branko Gombač, sc. Marijan Pliberšek, prem. 16. 11. 1951. — Skupinski prizor iz drugega dejanja, v čarovnem gozdu (pri »Zeleni vodici«)

Ksaver Meško: PRI HRASTOVIH. — Rež. Gustav Grobelnik, sc. Franjo Cesar, prem. 6. 12. 1951. — Janez Skof, Branko Gombač, Fedor Gradišnik, Bogdana Vrečkova

Marcel Achard: ŽIVLJENJE JE LEPO. — Rež. Djurdjica Fleretova, sc. Marijan Pliberšek, prem. 31. 1. 1952.

Ivan Cankar: HLAPCI. — Rež. Fedor Gradišnik, sc. Marijan Pliberšek, prem. 7. 5. 1952.
— Prizor iz drugega dejanja: Gustav Grobelnik kot župnik in Branko Gombač kot Jerman

J. B. P. Molière: SOLA ZA ŽENE. — Rež. Fran Žižek, sc. Vladimir Rijavec, prem. 8. 5. 1952.
— Janez Skof in Marija Goršičeva kot Arnolf in Agneza

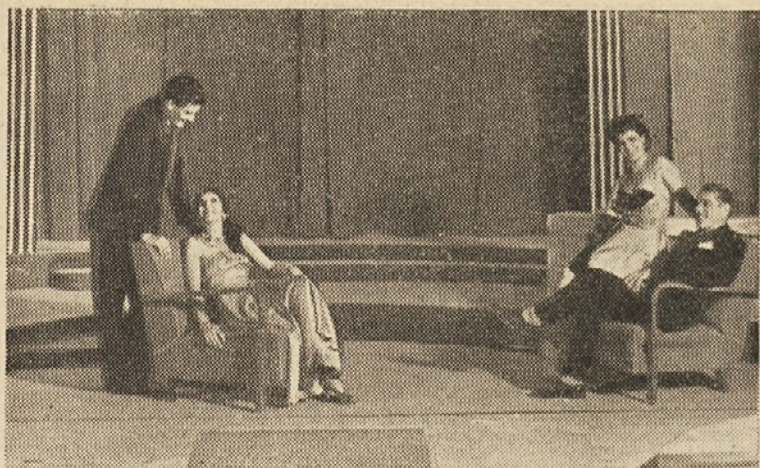

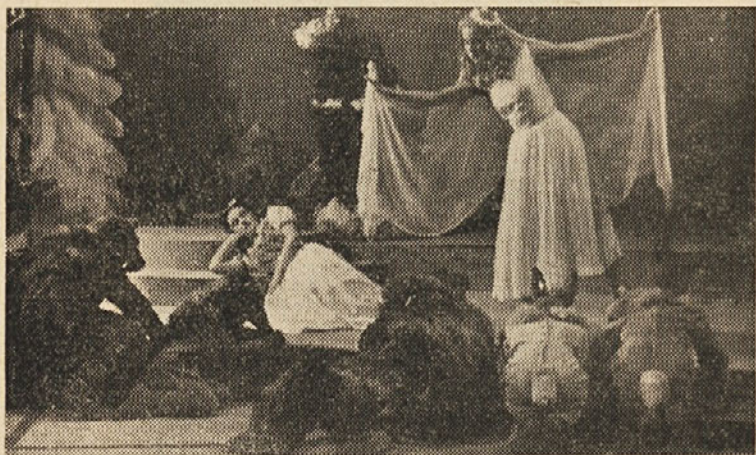
J. B. P. Molière: SOLA ZA ZENE. — Rež. Fran Zižek, sc. Vladimir Rijavec, prem.
8. 5. 1952. — Avgust Sedej, Janez Skof in Zora Cervinkova

J. B. P. Molière: SOLA ZA ZENE. — Rež. Fran Zižek, sc. Vladimir Rijavec, prem.
8. 5. 1952. — France Mirnik in Janez Skof

John Boynton Priestley: OD RAJA PA DO DANES. — Rež. *Balbina Battelino-Baranovičeva*,
 sc. ing. *Ernest Franz*, prem. 1. 10. 1952. — Peter Božič, Neda Sirnikova, Marija Goršičeva,
 Janez Škof

Pavel Golia: SNEGULJČICA. — Rež. *Branko Gombač*, sc. *Marijan Plišerič*, prem.
 24. 10. 1952

Ioan Potrč: KREFLI. — Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva, sc. ing. Miloš Hohnjec, prem. 19. 11. 1952. — Avgust Sedej in Vinko Podgoršek

Ioan Potrč: KREFLI. — Rež. Balbina Battelino-Baranoviča, sc. ing. Miloš Hohnjec, prem. 19. 11. 1952. — Zaključni prizor

Janez Zmavc: *IZVEN DRUŽBE*. — Krstna uprizoritev. — Rež. Andrej Hieng, sc. ing. Mirko Lipužič, prem. 4. 2. 1955. — Neda Sirkova, Bogdana Vrečkova, Marija Goršičeva, Vlado Novak, Peter Božič

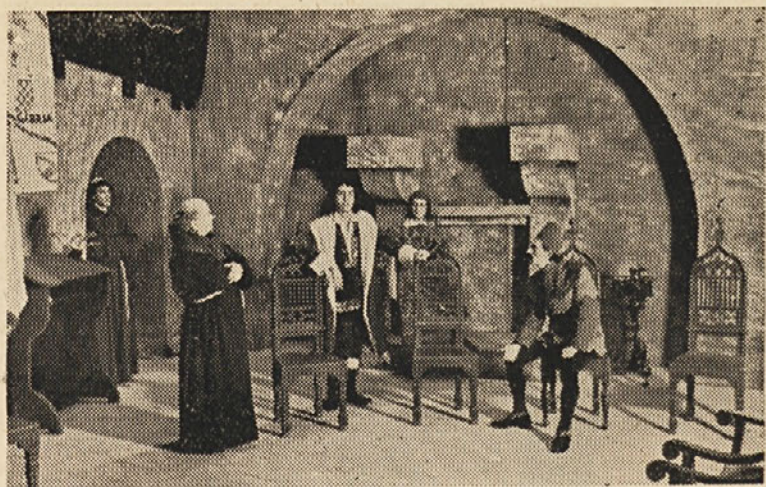

Janez Zmavc: *IZVEN DRUŽBE*. — Rež. Andrej Hieng, sc. ing. Mirko Lipužič, prem. 4. 2. 1955. — Peter Božič, Neda Sirkova, Janez Skof, Marija Goršičeva

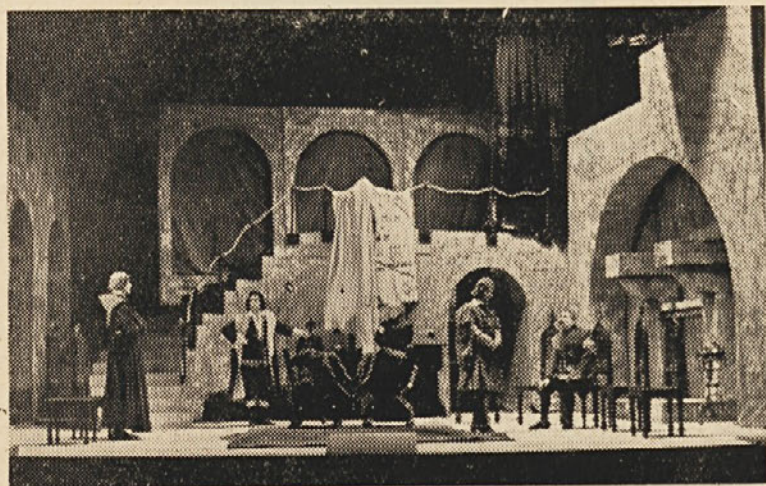

*Bratko Kreft: CELJSKI GROFJE. — Prva uprizoritev v novi (prenovljeni) gledališki hiši.
— Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva, sc. ing. Miloš Hohnjec, prem. 9. 5. 1953. — Fedor
Gradišnik kot Herman Celjski*

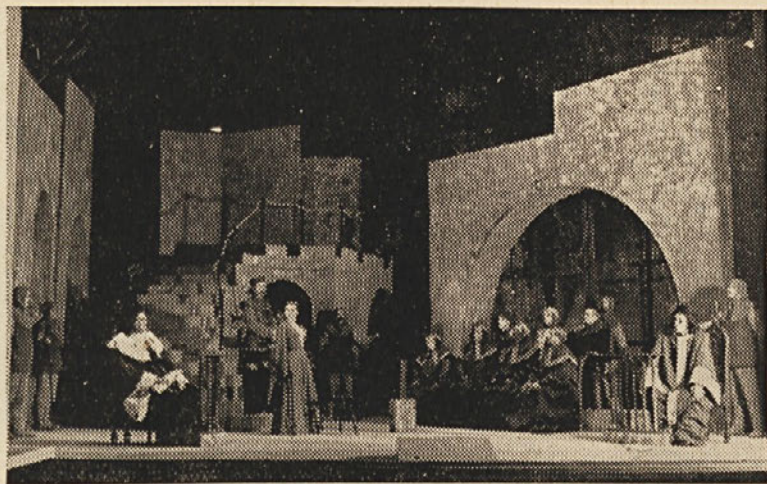

Bratko Kreft: *CELJSKI GROFJE*. — Prva uprizoritev v novi (prenovljeni) gledališki hiši.
 — Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva, sc. ing. Miloš Hohnjec, prem. 9. 5. 1955. —
 Prizor iz prvega dejanja

Bratko Kreft: *CELJSKI GROFJE*. — Prva uprizoritev v novi (prenovljeni) gledališki hiši.
 — Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva, sc. ing. Miloš Hohnjec, prem. 9. 5. 1955. —
 Prizor iz drugega dejanja

*Bratko Kreft: CELJSKI GROFJE. — Prva uprizoritev v novi (prenovljeni) gledališki hiši.
— Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva, sc. ing. Miloš Hohnjec, prem. 9. 5. 1955. —
Veronika pred sodiščem*

*Valentin Katajev: KVADRATURA KROGA. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović,
prem. 24. 6. 1953. — Prizor iz tretjega dejanja*

Tone Seliškar: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA. — Krstna uprizoritev dramatizacije mladinske povesti. — Dram. Lojze Filipič, rež. Branko Gombač, sc. Marijan Pliberšek, prem. 4. 11. 1953

Tone Seliškar: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA. — Krstna uprizoritev dramatizacije mladinske povesti. Pozneje so to dramatizacijo igrala še mnoga gledališča v vsej Jugoslaviji. Dram. Lojze Filipič, rež. Branko Gombač, sc. Marijan Pliberšek, prem. 4. 11. 1953

Josip Kulundžić: SLEPCI. — Prvič v slovenščini. — Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva, sc. Milan Butina, prem. 2. 12. 1955. — Pavle Jeršin in Marjanca Krošl-Horvatova

G. B. Shaw: MOZ USODE. — Rež. Andrej Hleng, sc. Sveta Jovanović, prem. 15. 1. 1954. — Pavle Jeršin, France Mirnik, Slavko Strnad

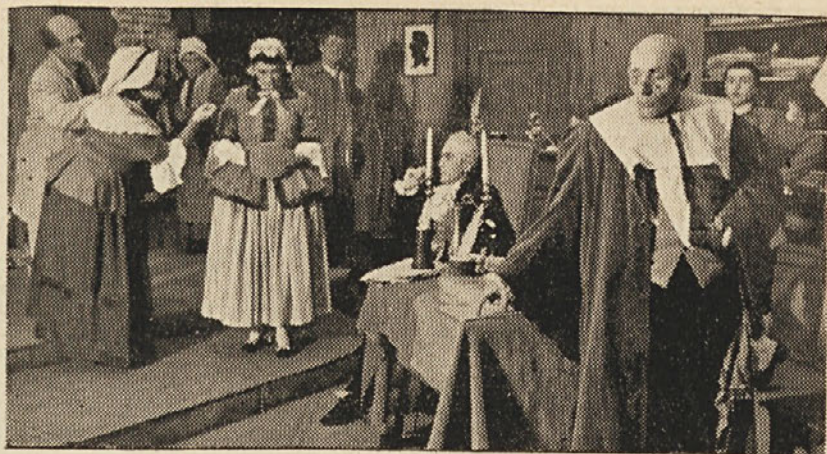

G. B. Sham: *MOZ USODE.* — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 13. 1. 1954.
— Neda Sirnikova in Slavko Strnad (Napoleon)

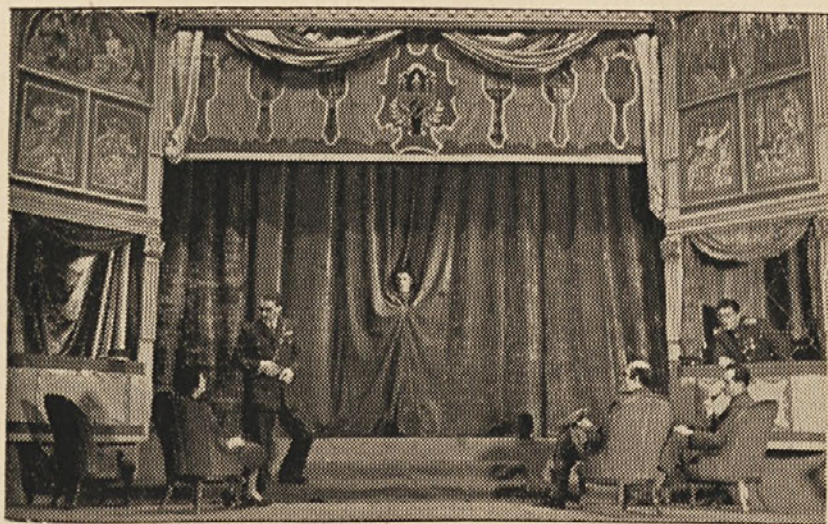

Heinrich von Kleist: *RAZBITI VRC.* — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 13. 1. 1954

Heinrich von Kleist: RAZBITI VRC. — Uprizorjeno skupaj s Shawovim »Možem usode«. — Rež. Andrej Heng, sc. Sveta Jovanović, prem. 15. 1. 1954. — Milan Brezigar kot Adam in drugi

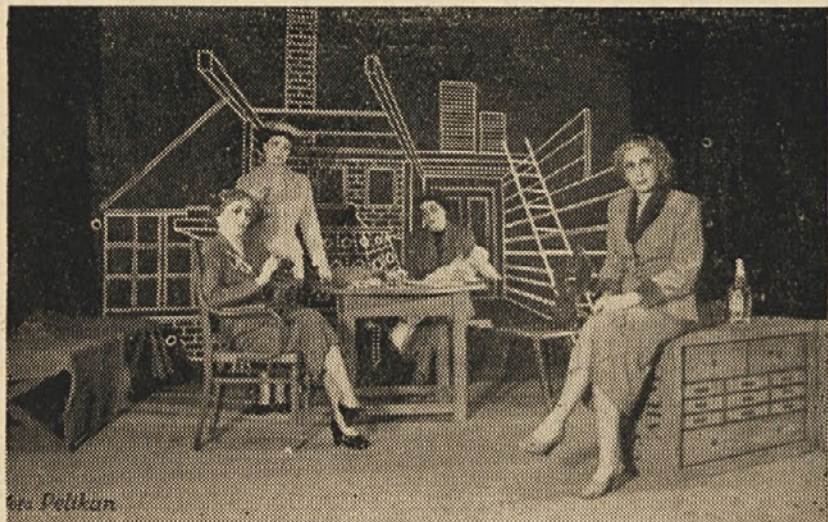

Peter Ustinov: LJUBEZEN STIRIJI POLKOVNIKOV. — Prvi široki prodor v množično popularnost. — Rež. Mirč Kragelj, sc. Niko Matul in Mile Korun, prem. 10. 2. 1954. — Prizor pred zaveso odrčka v herzogenburškem gradu: Nada Božičeva, Pavle Jeršin, Milan Brezigar, Peter Božič, Janez Albreht, Janez Skof

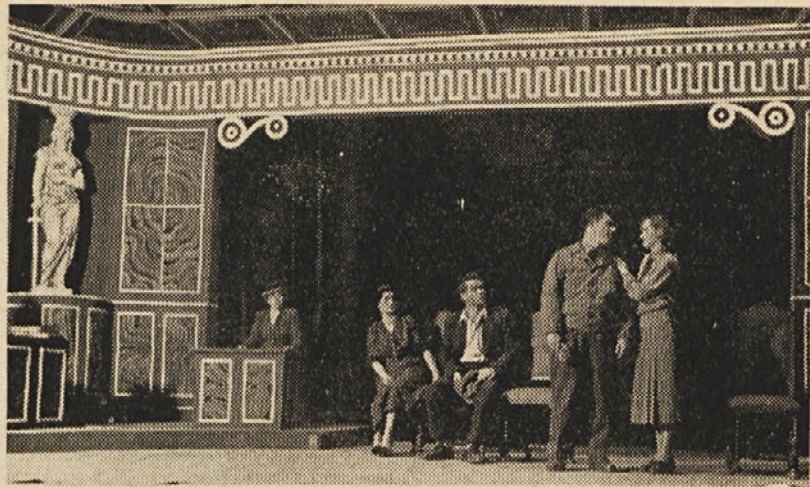
Peter Ustinov: *LJUBEZEN STIRIH POLKOVNIKOV*. — Rež. Mirč Kragelj, sc. Niko Matul in Mile Korun, prem. 10. 2. 1954. — Pisarna zavezniške komisije, v njej: Pavle Jeršin, Peter Božič, Janez Albreht, Vlado Novak, Janez Skof

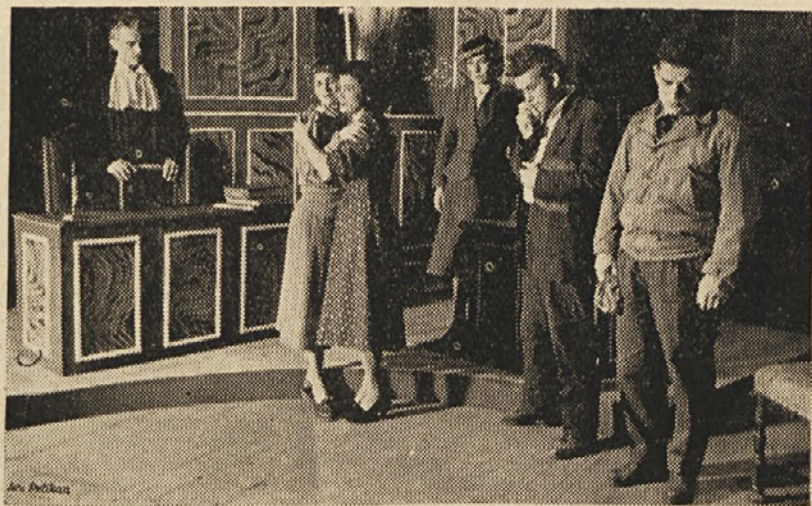
Gr. Pelikan

Peter Ustinov: *LJUBEZEN STIRIH POLKOVNIKOV*. — Rež. Mirč Kragelj, sc. Niko Matul in Mile Korun, prem. 10. 2. 1954. — Sanjska projekcija pisarne zavezniške komisije, v njej štiri žene polkovnikov: Neda Sirnikova, Marija Goršičeva, Zora Cervinkova, Marjanca Krošl-Horvatova. — Zanimiv kuriozum: izvirnemu besedilu je tedanji dramaturg Lojze Filipič dodal prolog in epilog kot živo pojasnilo satire

Hans Tiemeyer: MLADOST PRED SODIŠČEM. — S to uprizoritvijo je jeseni istega leta CG gostovalo tudi v SNP v Beogradu. — Rež. *Branko Gombač*, sc. ing. *Ernest Franz*, prem. 10. 3. 1954. — *Marjanca Krošl-Horvatova*, *Marija Goršičeva*, *Slavko Strnad*, *Janez Skof*, *Mica Jerajeva*

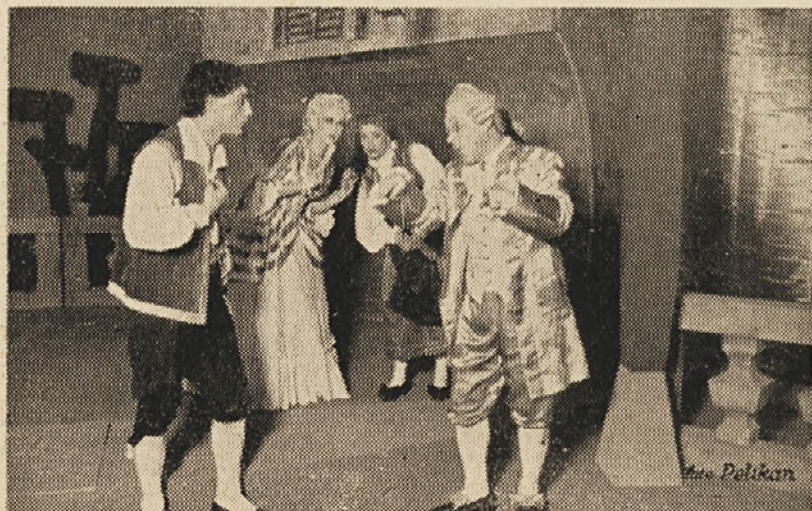

Hans Tiemeyer: MLADOST PRED SODIŠČEM. — Po Celju so isto delo prevzeli v svoj repertoar še številni drugi odri, zlasti amaterski. Po vzpodbudi CG je postala Tiemeyerjeva drama v Sloveniji prava ljudska igra. — Rež. *Branko Gombač*, sc. ing. *Ernest Franz*, prem. 10. 3. 1954. — *Pavle Jeršin*, *Mince Jerajeva*, *Marija Goršičeva*, *Marjanca Krošl-Horvatova*, *Slavko Strnad*, *Janez Skof*

Hans Tiemeyer: MLADOST PRED SODISCEM. — Rež. Branko Gombač, sc. ing. Ernest Franz, prem. 10. 3. 1954. — Minca Jerajeva, Marjanca Krošl-Horvatova, France Mirnik

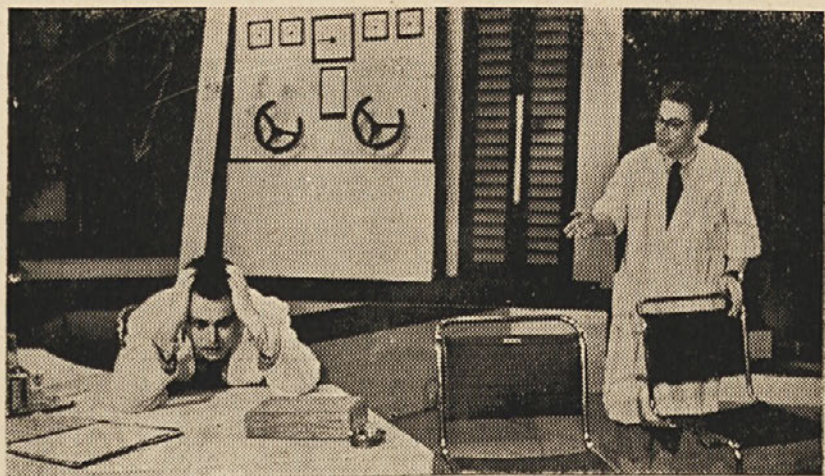

*Anton Tomaž Linhart: TA VESELI DAN ALI MATICEK SE ZENI. — Slavnostna uprizoritev v čast 105. obletnice prve slovenske gledališke prireditve v Celju, zvezane z odkritjem spomenikov v gledališki veži. — Rež. Andrej Heng, sc. *Speta Jovanović*, prem. 24. 4. 1954. — Pavle Jeršin, Marjanca Krošl-Horvatova, Marija Goršičeva, Janez Skof*

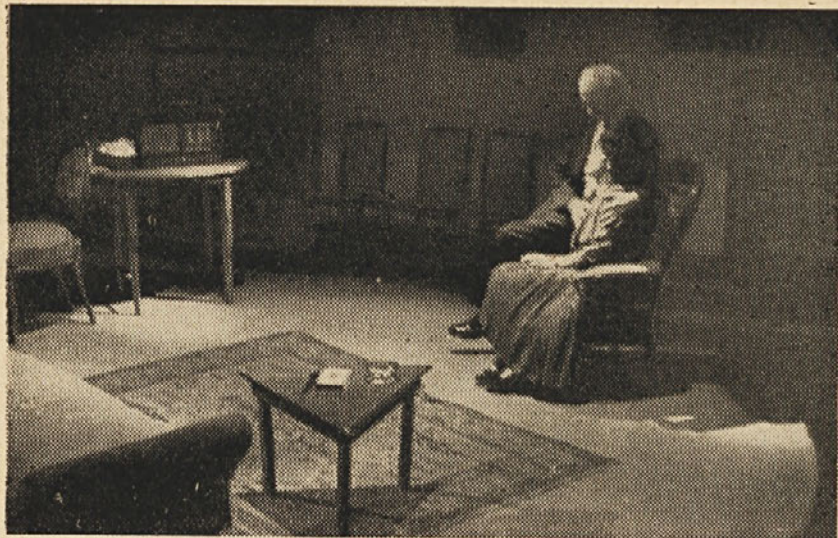

Herbert Grün: *ATOMSKI PLES*. — Krstna izvedba novega domačega dela. — Rež. Andrej Hleng, sc. Sveta Jovanović, prem. 25. 6. 1954. — Minca Jerajeva, Slavko Strnad, Neda Sirnikova

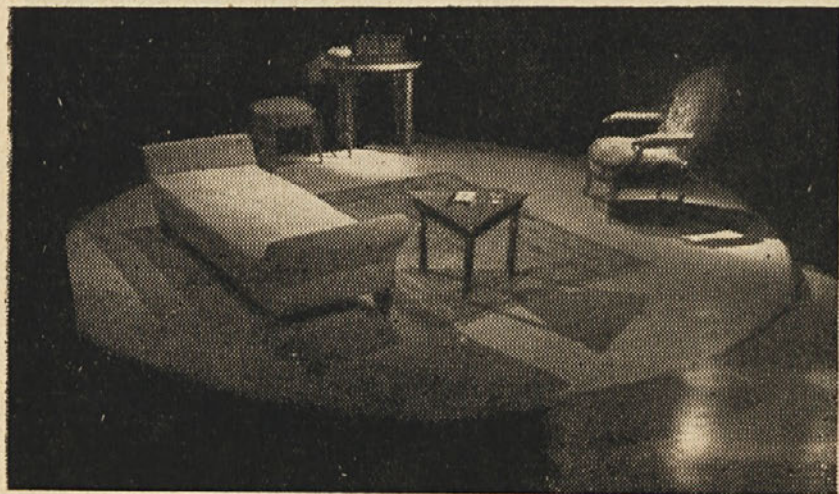

Herbert Grün: *ATOMSKI PLES*. — Aktualna politično-polemična drama o problemih oborožitve za množično uničevanje je v fabulističnem jedru zasnovana po naslonitvi na nekatero motive iz nizozemske drame Mauritsa Dekkerja »De wereld heeft geen wachtkamer«. — Rež. Andrej Hleng, sc. Sveta Jovanović, prem. 25. 6. 1954. — Slavko Strnad in Janez Skof

W. O. Somin: ATENTAT. — Rež. Balbina Battelino-Baranovičeva. — Prvič v Jugoslaviji je CG poskusilo — v gledališkem foyeru — realizirati zamisel »gledališča v krogu«. Prvotna premiera »Atentata« je bila 10. 6. 1953, junija naslednjega leta pa je isti režiser z istima igralcema uprizoritev adaptiral za eksperimentalno inscenacijo. — Milan Brezigar in Marija Goršičeva

Okrogli oder za Sominov ATENTAT v gledališkem foyeru

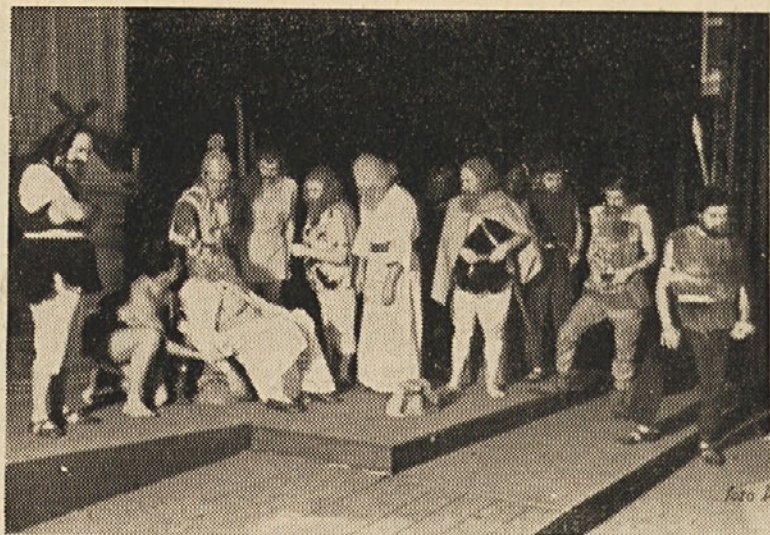

F. S. Finžgar: *POD SVOBODNIM SONCEM*. — Izvirna, po naročilu CG pripravljena dramatisacija slovitega zgodovinskega romana. — Dram. in rež. *Miloš Mikeln*, sc. *Mile Korun*, prem. 22. 9. 1954. — Uvodna scena, žrtvovanje v slovanskem gradišču

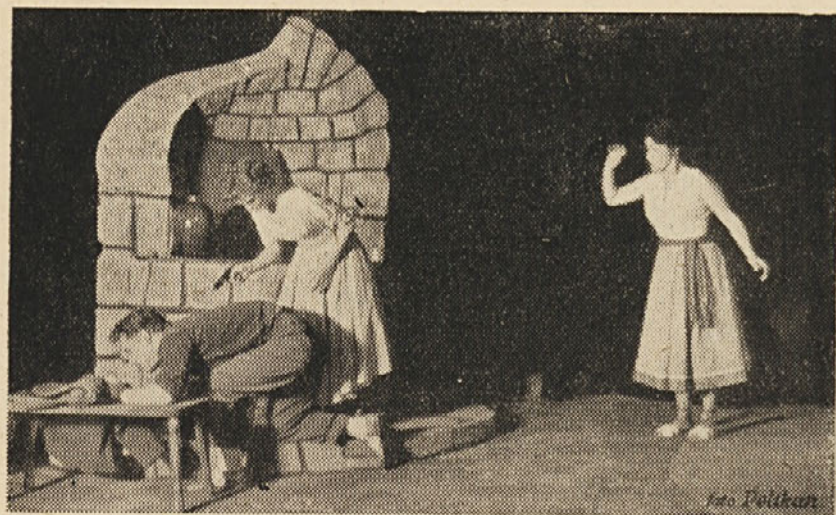

F. S. Finžgar: *POD SVOBODNIM SONCEM*. — Dram. in rež. *Miloš Mikeln*, sc. *Mile Korun*, prem. 22. 9. 1954. — Janez Eržen kot Iztok in Klio Maverjeva kot Teodora

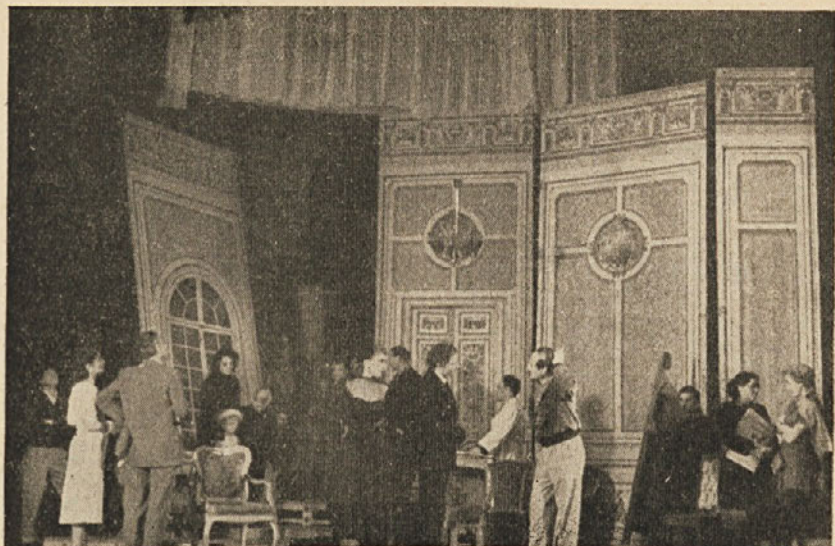

F. S. Finžgar: POD SVOBODNIM SONCEM. — Dram. in rež. Mloš Mikeln, sc. Mile Korun, prem. 22. 9. 1954. — Prizor iz osme slike: Svarunova smrt; Svarun — Fedor Gradišnik

Ugo Betti: ZLOČIN NA KOZJEM OTOKU. — Rež. Branko Gombač, sc. Marijan Pliberšek, prem. 2. 10. 1954

Luigi Pirandello: *SEST OSEB ISČE AVTORIA*. — Rež. Andrej Hieng, sc. *Sveta Johanovič*, prem. 10. 11. 1954

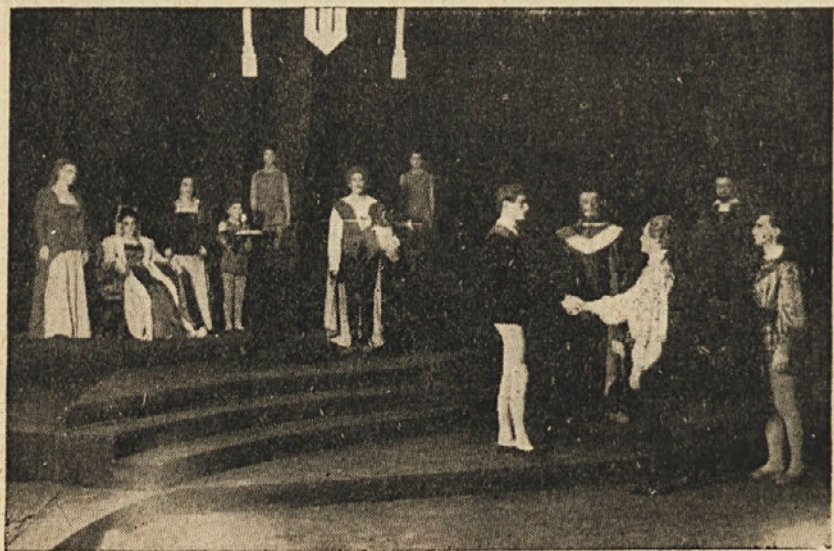

André Roussin: *LEPA HELENA ALI VESELJE DO ZIVLJENJA*. — Rež. Andrej Hieng, sc. *Sveta Johanovič*, prem. 20. 11. 1954. — Mara Cernetova kot Helena, Minca Jerajeva kot Hermiona in Janez Skof kot Menclaj

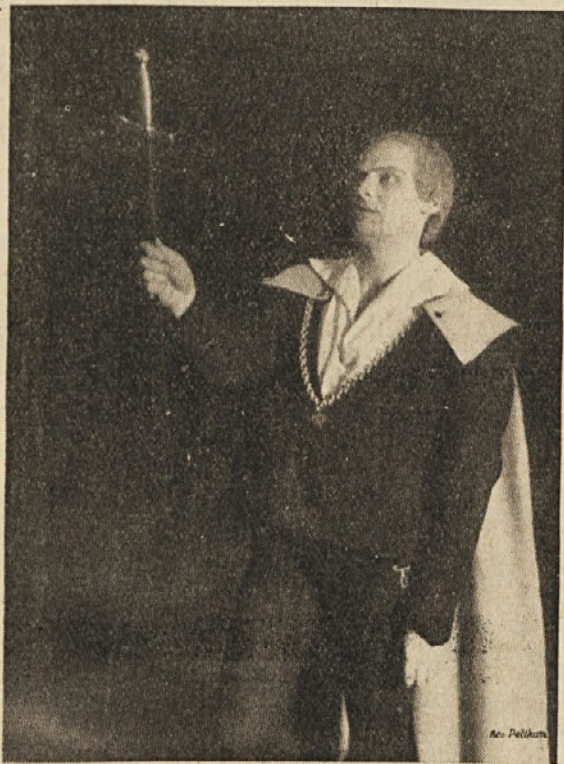

William Shakespeare: *HAMLET*. — Rež. Dino Radojević, sc. *Soeta Jovanovič*, prem. 12. 2. 1955. — Slavko Strnad kot prvi igralec, Janez Eržen kot Hamlet, Marijan Dolinar kot Polonij

William Shakespeare: *HAMLET*. — Rež. Dino Radojević, sc. *Soeta Jovanovič*, prem. 12. 2. 1955. — Prizor pred dvobojem: Sandi Krošl kot Laer in Janez Eržen kot Hamlet.

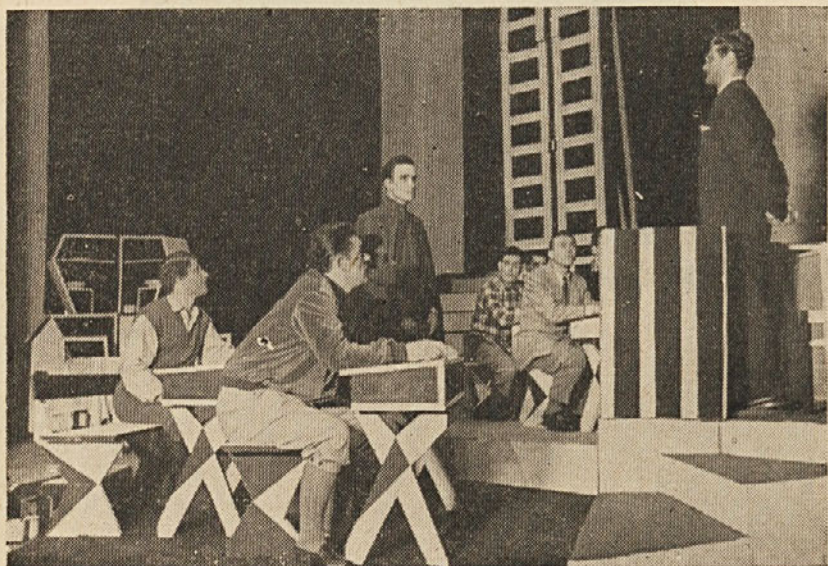

*William Shakespeare: HAMLET. — Rež. Dino Radojević, sc. Sveta Jovanović, prem.
12. 2. 1955. — Janez Eržen kot Hamlet*

Jan de Hartog: *ZAKONSKA POSTELJA*. — Rež. Branko Gombač, sc. Sveta Jovanović, prem. 4. 3. 1955. — Pavle Jeršin in Marija Goršičeva

Friedrich Forster: *SIVEC*. — Rež. Juro Kislinger, sc. Sveta Jovanović, prem. 22. 3. 1955. Marijan Dolinar, Janez Skof, Sandi Krošl, Peter Božič, Viljem Tomšič, Janez Eržen

Jože Javoršek: KRIMINALNA ZGODBA. — CG je organiziralo prvi (in doslej žal edini) festival sodobne in izvirne slovenske drame; udeležila so se ga skoraj vsa slovenska poklicna gledališča s krstnimi uprizoritvami novih del, CG samo pa je pripravilo za to priliko kar dve krstni predstavi. — Rež. Andrej Hteng, sc. Sveta Jovanović, prem. 12. 5. 1955

Jože Javoršek: KRIMINALNA ZGODBA. — Na prvem festivalu je žirija slovenskih gledaliških kritikov in recenzentov podelila nekaj nagrad; skoraj vse nagrade — šaljivo so jih nazvali »slovenski Oscare« — je dobila krstna uprizoritev »Kriminalne zgodbe«: avtor, režiser, scenograf in nosilec ene izmed večjih moških vlog Janez Skof. — Rež. Andrej Hteng, sc. Sveta Jovanović, prem. 12. 5. 1955. — Janez Skof in Marjanca Krošl-Horvatova

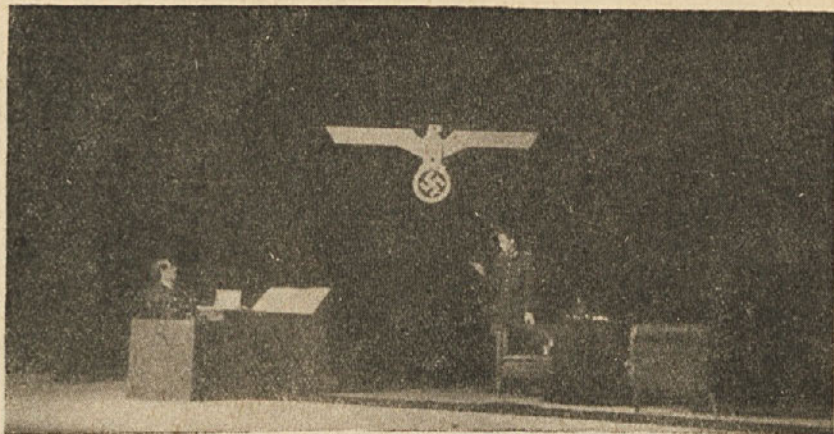

Miloš Mikeln: *DEZ V POMLADNI NOČI*. — Drugi prispevek CG k slovenskemu gledališkemu festivalu je bila problemska vojna drama zhišnega avtorja. — Rež. in. sc. Mile Korun, prem. 9. 5. 1955. — Janez Skof, Janez Eržen, Marija Goršičeva

William Shakespeare: *OTHELLO*. — Rež. Branko Gombač, sc. Sveta Jovanović, prem. 1. 10. 1955. — Dvoboj med Montanom (France Mirnik) in Cassiom (Sandi Krošl); drugi z leve Jago (Pavle Jeršin), na zgornjem odru Othello (Janez Skof)

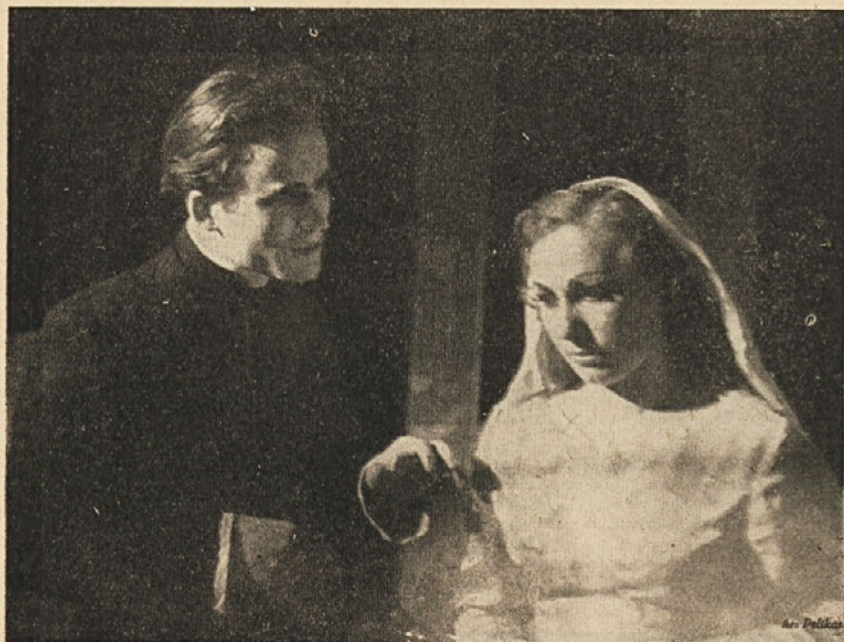

Aleksandar Marodić: OPERACIJA ALTMARK. — Samostojna predelava izvirnega hrvatskega teksta je bila v slovenščini prej uprizorjena (ravno v Celju) kot v originalu. Po zgledu CG so prevzeli v svoj repertoar to špijonsko ljubezensko igro mnogi slovenski amaterski odri. — Prii. *Herbert Grün*, rež. in sc. *Sveta Jovanović*, prem. 22. 10. 1955. — Marijan Dolinar in Sandi Krošl

Ivan Cankar: LEPA VIDA. — Eden najvišjih umetniških vzponov CG, čeravno uprizoritev ni bila zelo široko popularna, a bila je estetsko verjetno najčisteje dognana scenska ostvaritev tega ansambla. — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 21. 1. 1956. — Na levi sliki *Minca Jerajeva*, *Slavko Strnad* in *Marjanca Krošl-Horvatova* kot *Dioniz Dolinar* in *Vida*; na desni sliki *Janez Škof*, *Marija Goršičeva* in *Slavko Strnad* kot *zdravnik*, *Milena* in *Dolinar*

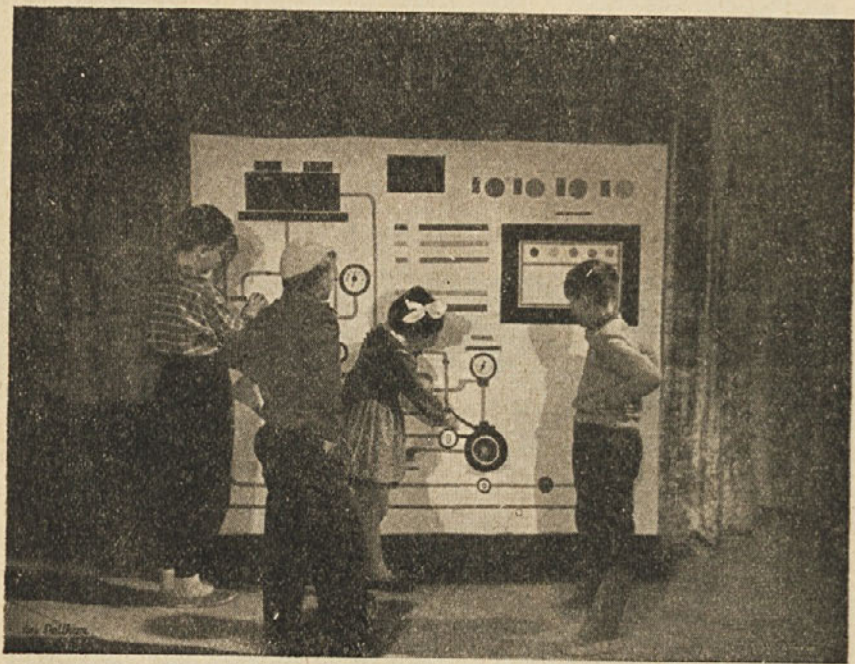

Ranko Marinković: GLORIJA. — Tudi to delo — ki je že danes postalo sestavni del železnega repertoarja vseh jugoslovanskih gledališč — je uprizorilo CG kot prvo sploh, celo prej kot HNK v Zagrebu. — Rež. Andrej Hieng, sc. Sveta Jovanović, prem. 15. 12. 1955. — Sandi Krošl in Marjanca Krošl-Horvatova kot don Jere in Glorija

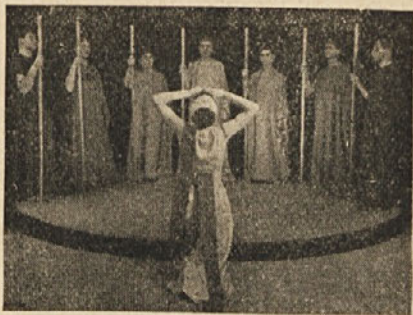
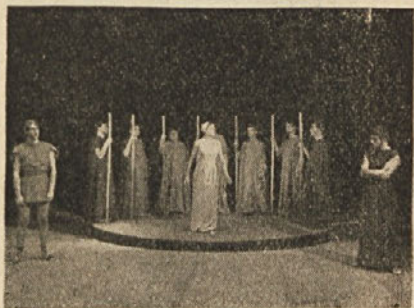
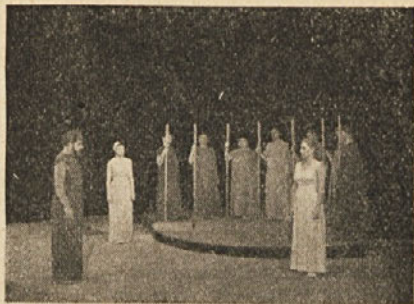

*Ranko Marinković: GLORIJA. — Pravda za prioriteto (ki je publicistika na sploh še ni uvidela in priznala) ni samo pikolovstvo; razloček namreč ni le v tistih 14 dneh (zagrebška premiera je bila šele 29. 12. istega leta), temveč v dejstvu, da je CG to delo prej definitivno uvrstilo v repertoar in dobilo avtorizacijo. — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 15. 12. 1955. — France Mirnik in Jauze Škof kot Toma in Kozlovič*

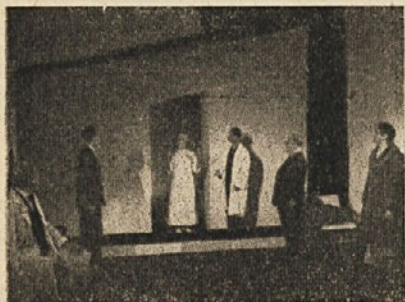

Miloš Mikeln: *ATOMSKE BOMBE NI VEC.* — Tudi v repertoarju za najmlajše išče CG aktualne snovi in oblike in skuša vzpodbujati pisanje izvirnih del. »Hišni avtor« CG je napisal slikovito in živahno, duhovito in fantastično avanturistično igro, navdahnjeno ob modernih motivih. — Rež. Dušan Tomšič, sc. Melita Vovkova, prem. 31. 1. 1956. — Prizor, ko otroci — junaki igre — ukradejo »atomsko bombo« v skrivališču »Deželconstranmorja«

Sojoklej: ANTIGONA. — Poskus idejno moderne in aktualne, a vseeno v obliki monumentalne in neobložene interpretacije nesmrtnne tragedije. Uprizoritev — formalno nasprotno Brechtovi zamisli, po interpretaciji problemov pa podobno — je CG v celoti posvetilo spomenu tega velikega mojstra drame in režije. — Rež. Herbert Grün, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 19. 9. 1956. — Besednik zbora (v sredini) — Pavle Jeršin; zbor tebankskih knezov — Slavko Strnad, France Mirnik, Avgust Sedej, Vlado Novak, Slavko Belak, Marijan Dolinar; na slikah stoje pred zborom: zgoraj Janez Skof, Klio Maverjeva in Marjanca Krošl-Horvatova kot Kreon, Antigona in Izmena; v sredini Tone Terpin, Klio Maverjeva in Janez Skof kot stražnik, Antigona in Kreon, spodaj pa Klio Maverjeva kot Antigona v zadnjem predsmrtnem kriu

Jerzy Lutowski: DEZURNA SLUZBA. — Celjsko gledališče je bilo prvo, ki je po letu 1948 v Jugoslaviji uprizorilo kako sodobno poljsko delo. Ta zanimiva drama je eden prispevkov poljske napredne inteligence k razčiščenju pojmov, ki je sploh šele pripravilo duhovne pogoje varšavskemu Oktobru. Zanimivo in ominozno naključje je hotelo, da je bila premiera tega dela v CG ravno na drugi dan zasedanja zgodovinskega osmega plenuma v Varšavi. — Rež. in sc. *Sneta Jovanović*, prem. 20. 10. 1956. — Zgoraj Marija Goršičeva in Pavle Jeršin kot Zofia in Osinski, v sredini Janez Eržen in Tone Terpin kot Dabek in Wielgosz, spodaj finale

N. Richard Nash: *VREMENAR*. — Ena najpopularnejših uprizoritev CG v zadnjem delovnem letu je bila ta »vesela romanca« rahločutnega broadwayskega komediografa. — Rež. Juro Kislinger, sc. *Sočeta Jovanović*, prem. 8. 11. 1956. — Zgoraj Sandi Krošl, Slavko Belak, Angelca Hlebcetova in Albin Penko kot Noah, Jimmy, Lizzie in oče Curry; v sredini Pavle Jeršin in Angelca Hlebcetova kot Starbuck in Lizzie; spodaj Pavle Jeršin, Slavko Belak, Albin Penko, Slavko Strnad in Avgust Sedej kot Starbuck, Jimmy, oče Curry, File in šerif

Pavel Golia: UBOGA ANČKA. — Drzen (vseeno, če uspel ali ne, vsekakor hvalevreden) poskus modernejše, nekonvencionalne, groteskno-ironične interpretacije standardne pravljice. — Rež. Juro Kislinger, sc. Sveta Jovanovič, prem. 3. 12. 1956. — V sredini Angelca Hlebčctova kot Ančka in Marijan Dolinar kot Močerad; zgoraj omara v gozdu, medvedi in preplašeni dvorjani; spodaj omara na kraljevem dvoru

William Shakespeare: *MACBETH*. — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 17. 1. 1957. — Mara Cernetova in Pavle Jeršin v osrednjih vlogah, poleg njiju dvorjani (skoraj ves igralski zbor)

William Shakespeare: *MACBETH*. — Rež. *Andrej Hieng*, sc. *Sveta Jovanović*, prem. 17. 1. 1957. — Angelca Hlebcetova in Albin Penko v osrednjih vlogah, poleg njiju Marijan Dolinar, Franjo Cesar, Janez Skof, Slavko Strnad

Dvakrat Macbeth: Albin Penko in Pavle Jeršin. — Rež. *Andrej Hieng*, prem. 17. 1. 1957

Dvakrat Lady Macbeth: Angelca Illebetova in Mara Cernetova. — Rež. *Andrej Hieng*, prem. 17. 1. 1957

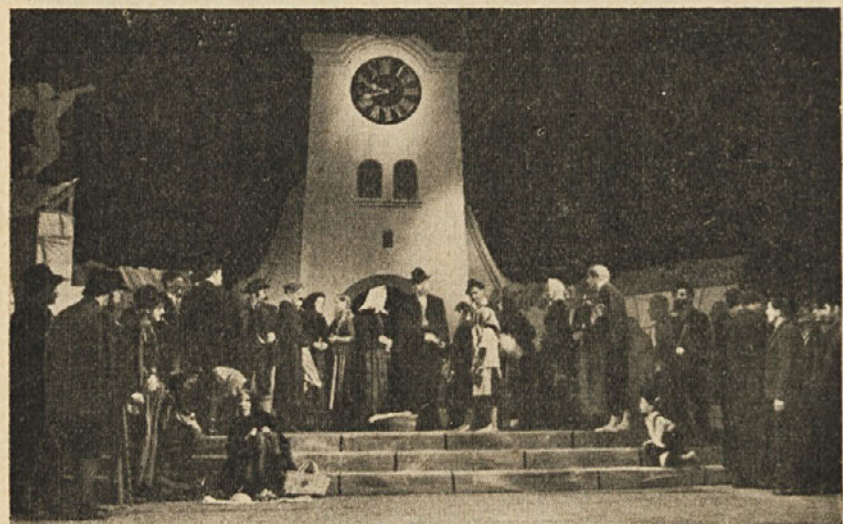

Stefan Zweig: VOLPONE. — Rež. Branko Gombač, sc. Marijan Pliberšek, prem. 20. 3. 1957.
 — Janez Skof in Pavle Jeršin kot Volpone in Mosca

Diego Fabbri: ZAPELJIVEC. — Rež. Herbert Grün, sc. Sveta Jovanovič, prem. 4. 4. 1957.
 — Mara Černetova, Janez Eržen, Marija Goršičeva, Angelca Hlebecotova

Prežihov Voranc: PERNJAKOVI. — Celjsko gledališče je šele kot drugo v Sloveniji (in žal sploh v Jugoslaviji) uprizorilo to edino dramsko delo velikega slovenskega pripovednika, to mogočno romantično-veristično fresko kmečkega življenja. — Rež. Janez Vrhunc, sc. prof. Boris Kobe, prem. 25. 4. 1957

celjska scenografija

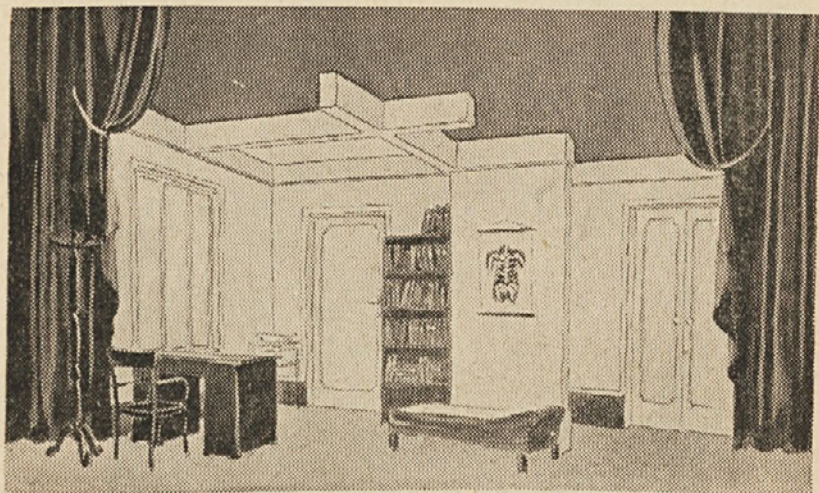
nekaj slučajno nabranih skic, krokijev in fotografij

Ivan Cankar: **POHUJSANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI**. — Nekdanji prizadevni in uspešni mentor predvojnega amaterskega gledališkega delovanja v Celju *Valo Bratina* je tudi v povojnem amaterskem gledališču še sodeloval kot scenograf. V letu 1946-47 je opremil Cankarjevo farso — dokaj moderno in napredno za merila tedanjih amaterskih prizadevanj

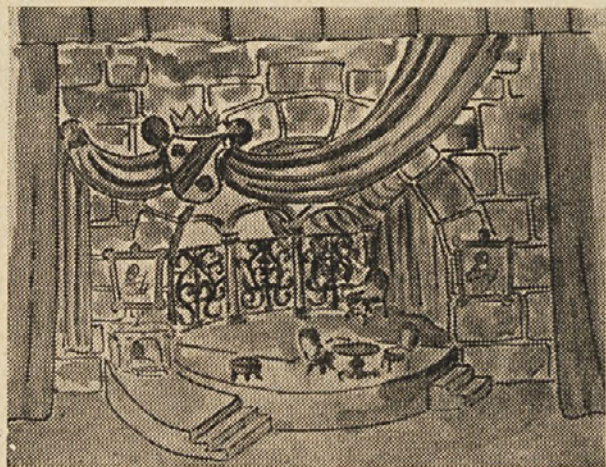

Mira Pucova: **OPERACIJA** (1950-51). — Prva uprizoritev poklicnega gledališča. — *Vlado Rijavec*

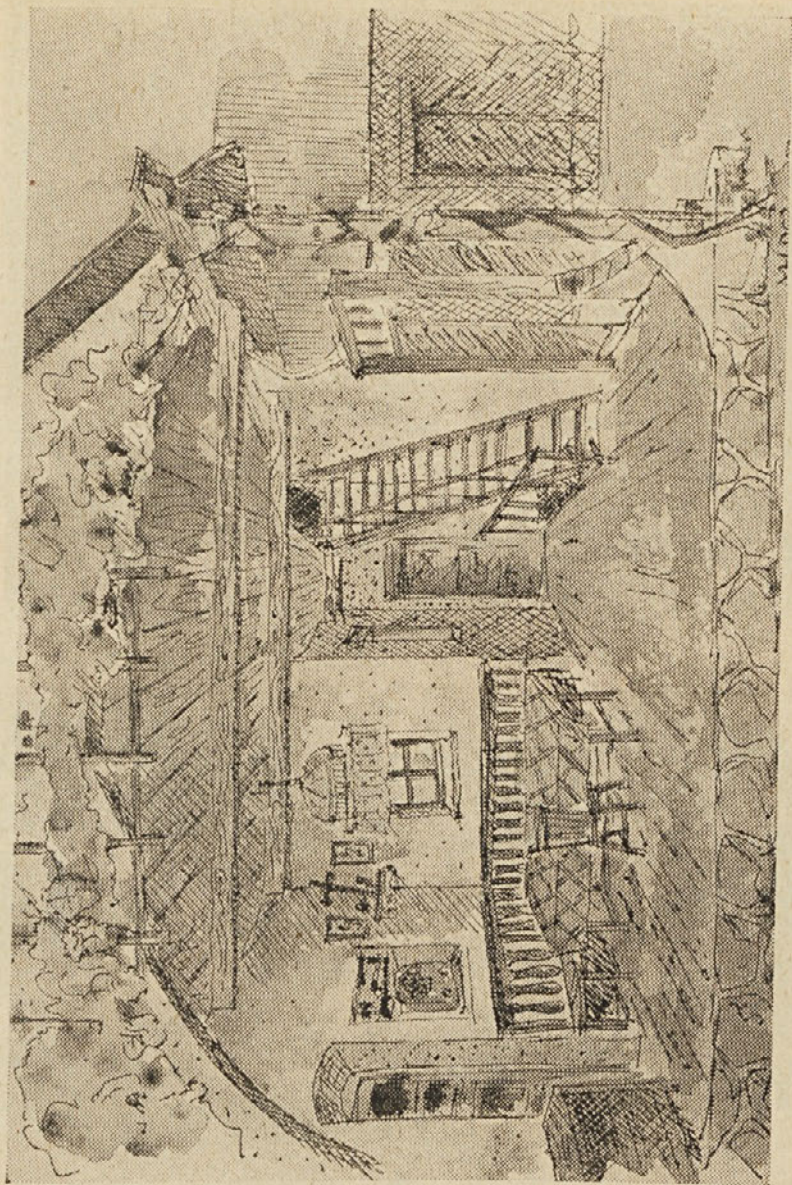

Danilo Gorinšek: RDEČA KAPICA (1950-51). — Marijan Pliberšek

Friedrich Forster: ROBINZON NE SME UMRETI (1952-53). — Ing. Miloš Hohnjec

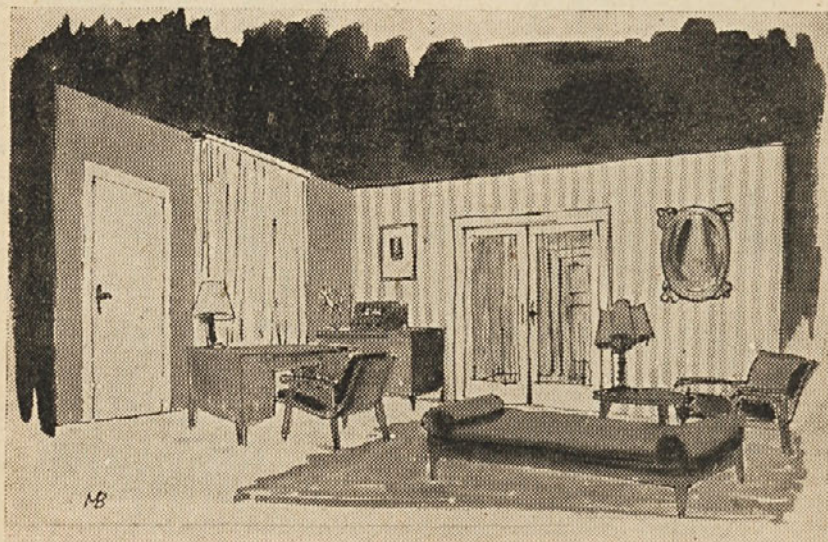

Ivan Potrč: KREPLI (1952-55). — Ing. Miloš Hojnjec

Janez Zmave: IZVEN DRUŽBE (1952-55). — *Ing. Mirko Lipužič*

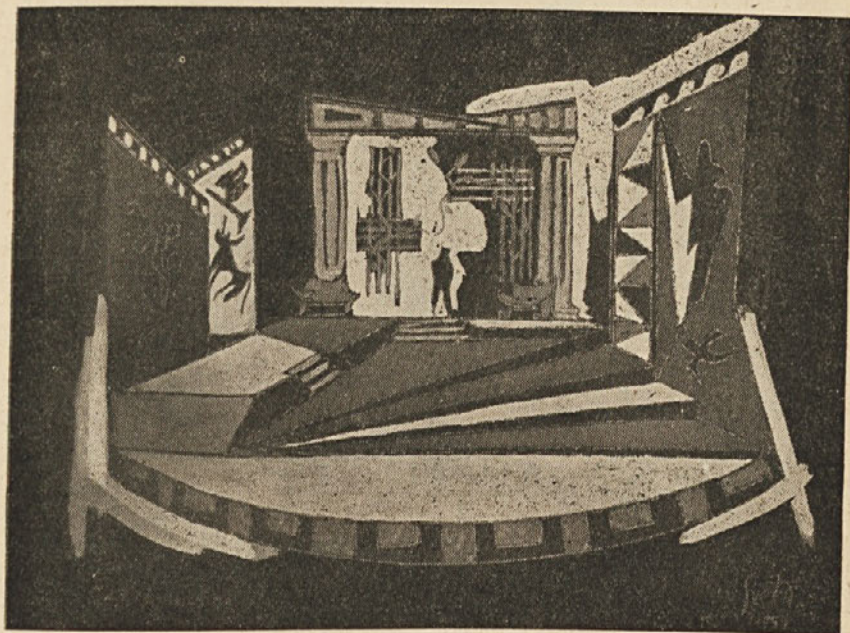

Josip Kulundžić: SLEPCI (1953-54). — *Milan Butina*

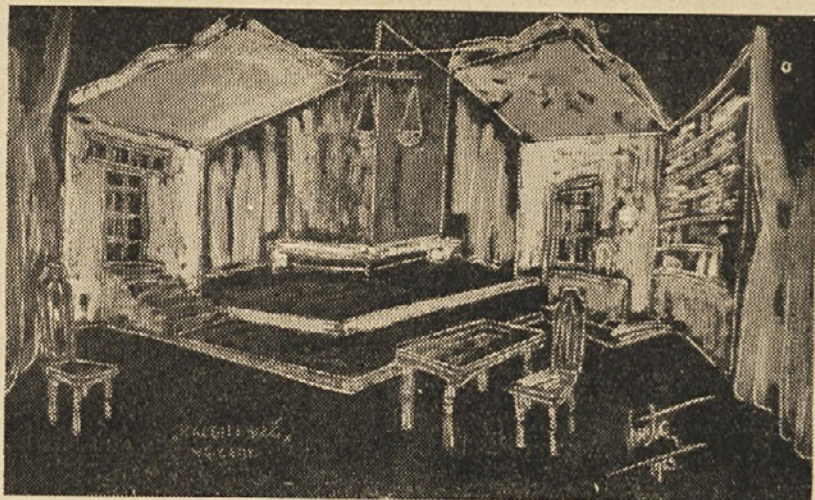

Peter Ustinov: LJUBEZEN STIRIH POLKOVNIKOV (1955-54). — *Niko Matul*
in *Mile Korun*

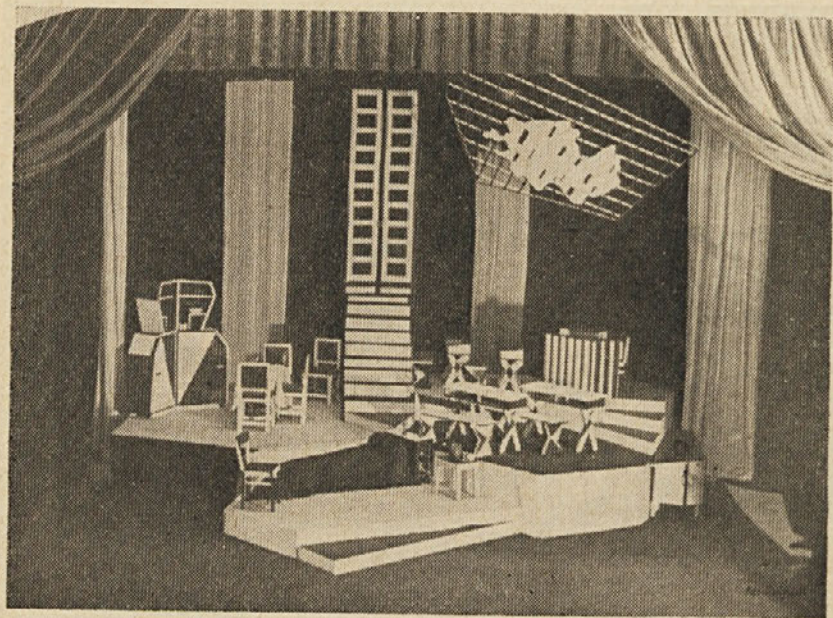

Andre Roussin: LÉPA HELENA ALI VESELJE DO ŽIVLJENJA (1954-55). — *Sveta Jovanovič*

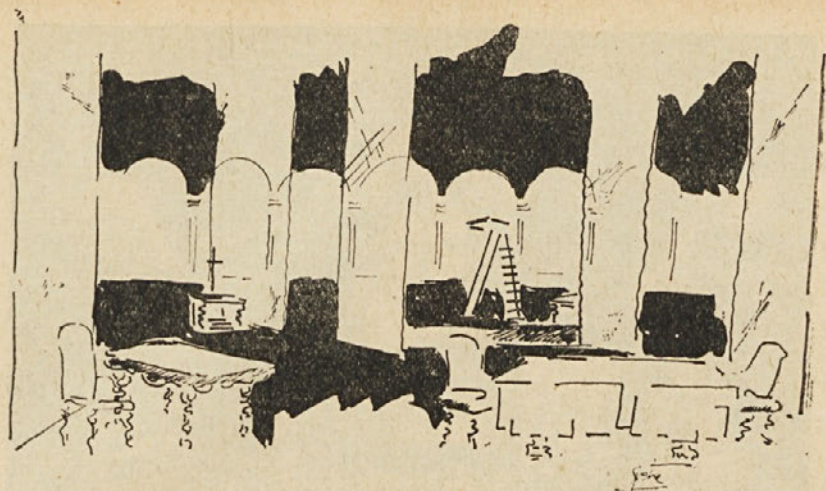

Heinrich von Kleist: RAZBITI VRČ (1953-54). — *Sveta Jovanović*

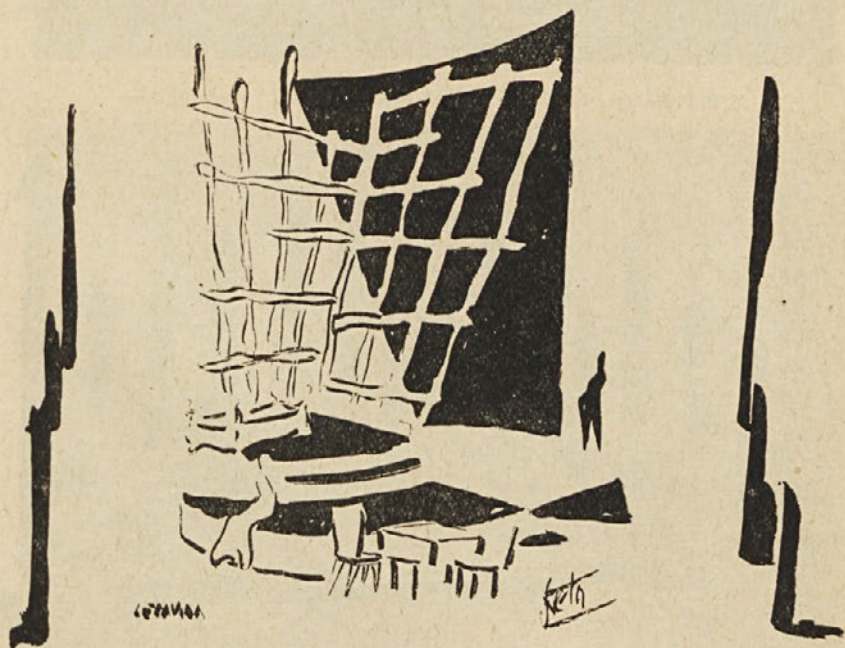

Friedrich Forster: SIVEC (1954-55). — *Sveta Jovanović*

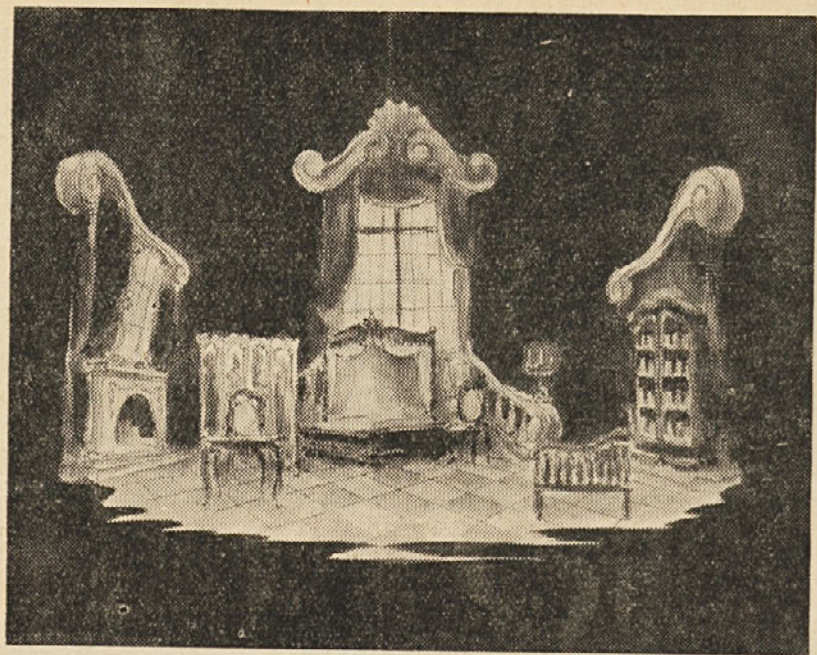

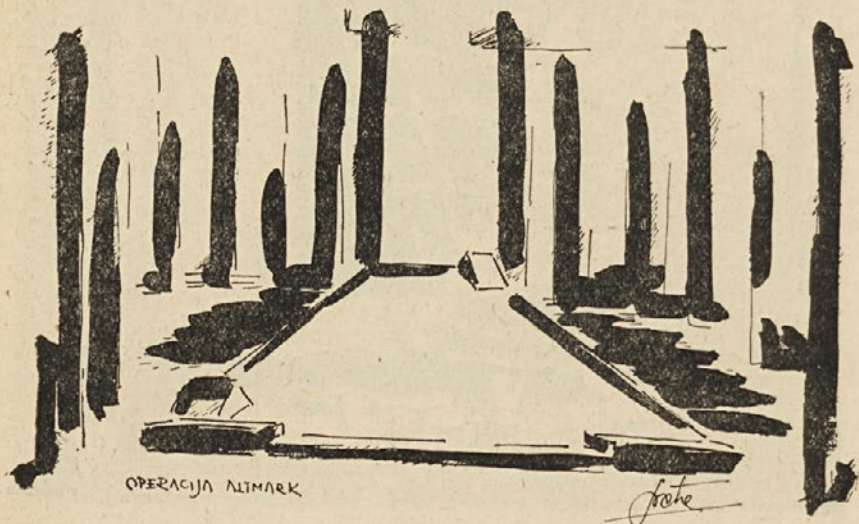
Ranko Marinković: GLORIJA (1955-56). — Soeta Jovanović

Ivan Cankar: LEPA VIDA (1955-56). — Soeta Jovanović

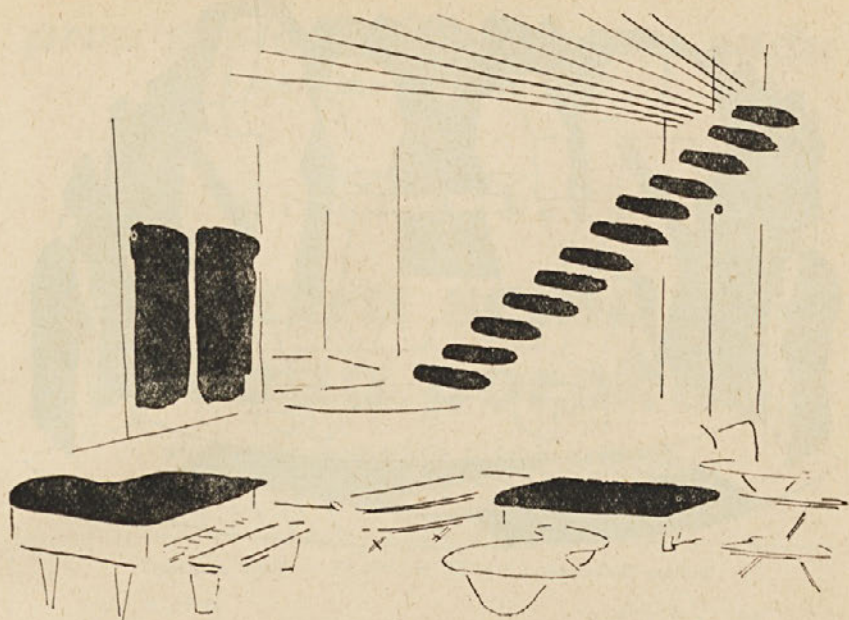

J. B. P. Molière: NAMISLJENI BOLNIK (1952-53). — Vlado Rijavec

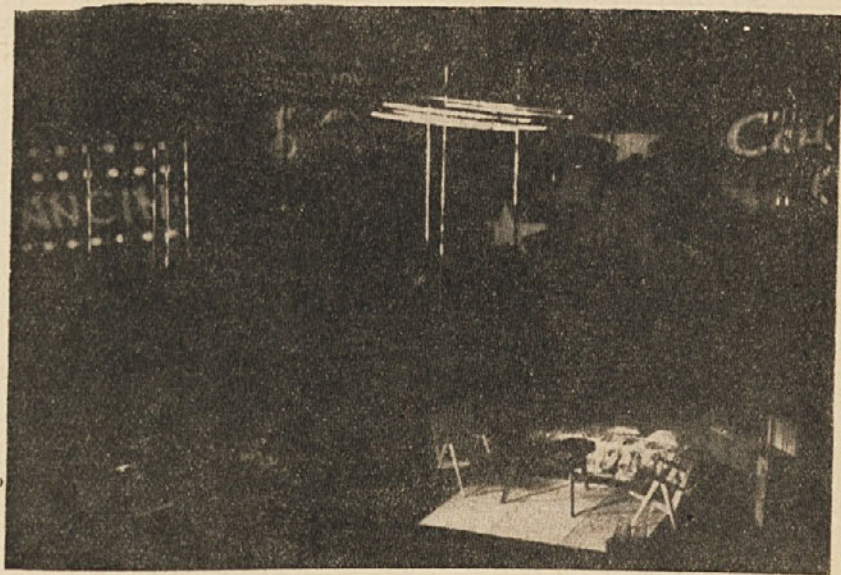

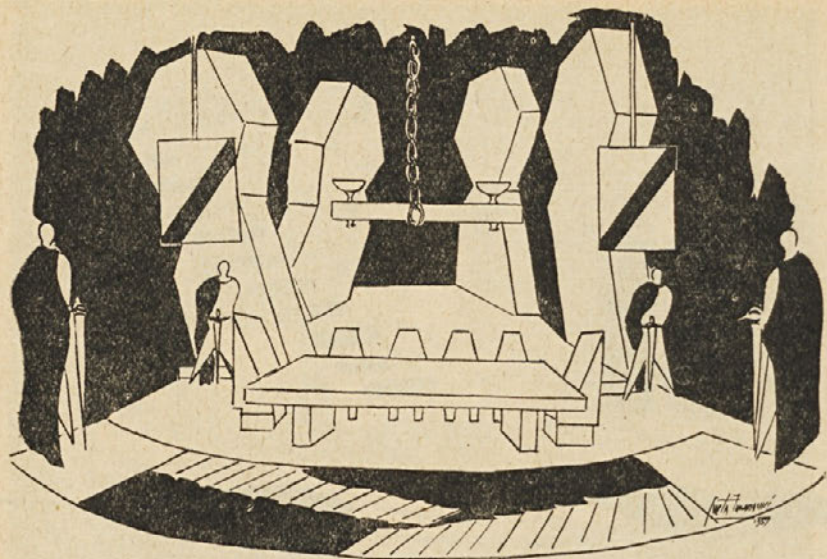
Aleksandar Marodić: OPERACIJA ALTMARK (1955-56). — Sveta Jovanović

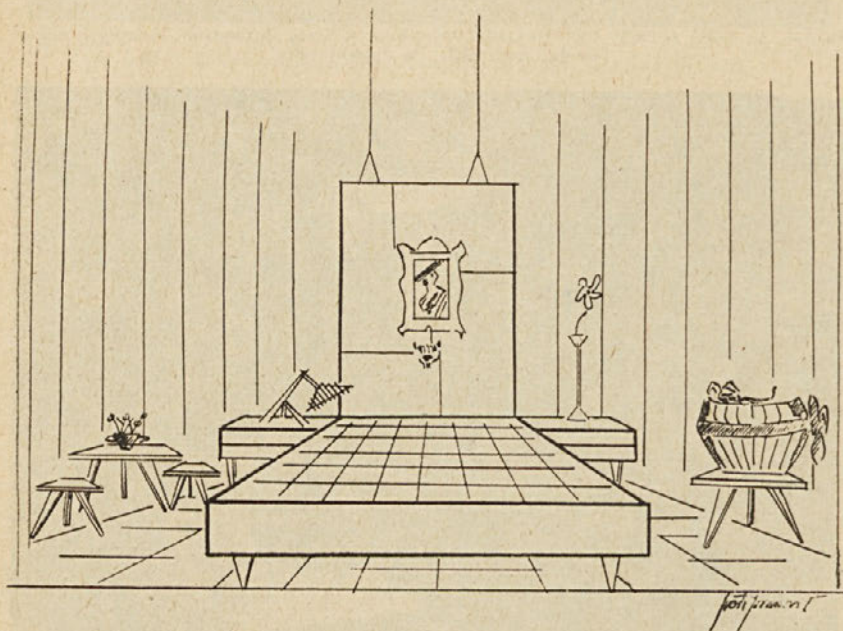

George Axelrod: SEDEM LET SKOMIN (1955-56). — Sveta Jovanović — (zgoraj skica, spodaj realizacija na samem odru).

William Shakespeare: MACBETH (1956-57). — *Soeta Jovanović*

Diego Fabbri: ZAPELJIVEC (1956-57). — *Soeta Jovanović*

prvo gostovanje v novem sadu
sterijino pozorje 1957

m i l o š m i k e l n

petra šeme
pozna poroka

slovenska komedija v treh dejanjih

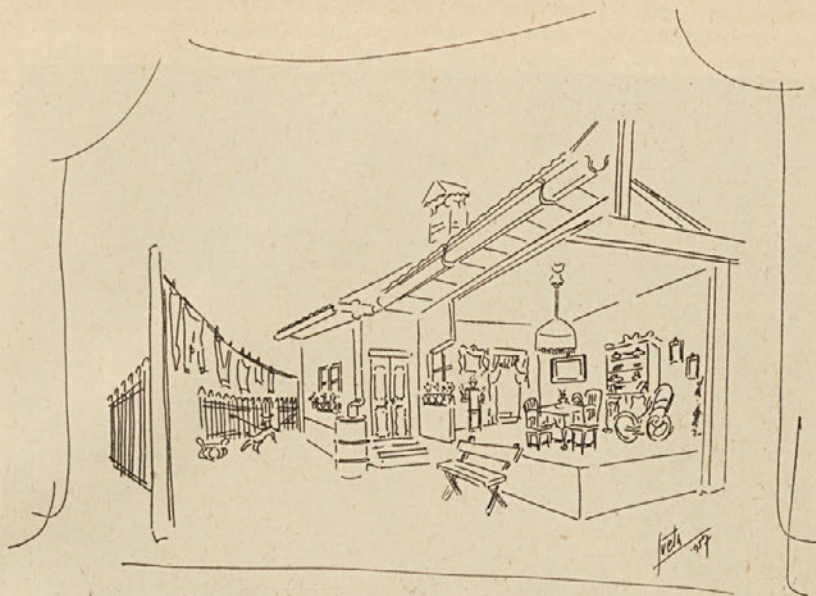
Peter, železničar	Marijan Dolinar
Mama	Nada Božičeva
Vida, njena hči	Marija Goršičeva
Breda, študentka	Angelca Hlebcetova
Boris, Vidin mož	Tone Terpin
Deklica z orglicami	Sonja Brunškova
Marko, Borisov brat	Janez Eržen
Mira, Bredina prijateljica	Mara Cernetova

REZIJA	ANDREJ HIENG
Scena	Sveta Jovanovič
Plesna zamisel	Lidija Lipovževa
Tehnično vodstvo	Franjo Cesar
Razsvetljava	Bogo Les
Zvočna oprema	Vlado Kalapati
Sepetalka	Tilka Svetelškova
Inspicent	Vlado Kalapati
Lasuljar	Vinko Tajšek
Lasuljarka	Pavla Gradišnikova
Vodstvo krojaških del	Jože Gobec
Vodstvo šiviljskih del	Amalija Palirjeva
Vodstvo mizarških del	Jože Hočevar
Slikarska dela	Ivan Dečman
Rekviziti	Ivan Jeram
Cevljarska dela	Konrad Faktor
Garderoba	Pavla Pristovškova

četrtek, 16. maja 1957

Del preproste hiše in vrt pred njo; pravzaprav dvorišče oziroma nekaj v sredi med vrtom in dvoriščem. Na tem vrtu, ki rabi tudi kot dvorišče, stoji klop, oguljena in ne več cela; razen klopi je še nekaj drugih priložnosti, kamor se človek za silo lahko vsede, med drugim tudi tri ali štiri stopnice, ki držijo iz hiše na dvorišče. V sobi na desni strani odra je miza, stoli, oguljena kredenca, obešalniki za obleko, vrata v kuhinjo in vrata pa okno na dvorišče. Scenska oprema za to igro mora biti kar se da realistična in barve v njej naj bodo izrazito dvojne po značaju; iz scene mora dihati tisto osnovno razpoloženje, v katerem je avtor igro pisal in ki bi ga najlaže opisali, če bi rekli, da ni vedel, ali je bil žalosten ali vesel. (Opis scene po avtorjevem besedilu na začetku prvega dejanja; risba po scenskem osnutku Svete Jovanovića.)

žalostno lepa idila iz tega našega življenja

Sprva je napisal Miloš Mikeln neorealistično igro z naslovom *Lepa Vida*. Potem smo naslov — avtor in gledališko vodstvo skupaj — še dvakrat spremenili: najprej v citat iz Prešernove »posnažene narodne« balade *Zerjavi se čez morje vzdignejo*, naposled pa smo se odločili za naslov *Petra Seme pozna poroka*. Že v tem kratkem historiatu naslova se zrcali košček tolmačenja Mikelnove dramske pesnitve: vznikla je nedvomno iz neposrednega občutja pesmi o hrepenenju, iz prizadevanja, da bi napisal novo, današnjo varianto te večne slovenske teme, kakor se pač kaže v stvarnosti današnjega predmestja Ljubljane (ali — v bistvu nespremenjeno — katerega koli drugega našega mesta in mesta). Od te prvotne zamisli se je ohranilo ime osrednje junakinje, pa tudi nekaj več kot samo ime: njeno nezadovoljstvo s svino vsakdana,

Kostumska vaja brez popolnega dekora — I. dejanje: *Peter* — *poljubila vas bom na plešo.*
(Dolinar, Goršičeva)

njen negotovi beg v prazno, v hribe, k nekdanjemu ljubemu, kamorkoli: da bi se le nekaj zgodilo. (Je to odmev spominov na veliko doživetje Grumove bridkosti v »mestu Gogi«?) Toda osebe, ki jih je pisatelj — lepše in bolj natanko povedano: pesnik — stkal okoli lepe Vide, so z bogatim pajčolanom ovijalk prerasle skopo zgodbo ene same ženske usode. Zlasti železničar Peter, pa Vidina mama, a tudi obe otročji dekleti

Kostumska vaja brez popolnega dekora — I. dejanje: *Ja, vidite, takšni so...* (Dolinar, Božičeva)

s svojimi malimi in velikimi tegobami: vsi ti so dali Vidini zgodbi več kot samo ozadje — dali so ji barvo, dimenzijo, dih resničnega ozračja, poezijo vsakdanjosti, globino plastične podobe. In v nerazbornem prepletu teh oseb, teh malih usod, teh srečavanj, pomenkov, modrovanj, običajnih dogodivščin — v tem prepletu se zdaj razodeva višji, dragocenejši smisel Mikelnove dramatične poeme.

Slovstvene krilatice bi lahko označile našo igro: poetični naturalizem... neorealizem... spomini na Čehova... spomini na Williama Ingea... (nemara ni naključje, da je avtor, ki se je že nekajkrat uveljavil tudi kot odrski praktik, doslej največ uspeha doživel ravno z režijo *Piknika*, te najčistejše ameriške variante istega odnosa do snovi, do življenja). V vseh teh krilaticah je precej resnice: upodabljanje natančnih predmetnih posnetkov življenja, vendar pretkano z rahlim dihom neizgovorjene lirike (poetični naturalizem); nedramatično nizanje vsakdanjih, a vendar v smiselno zaporedje organiziranih malenkosti,

ob vsej elegičnosti živahneje obarvanih s humorjem in smislom za človekoljubno šalo (neorealizem); neprestani pripev hrepenenja, žalostinke o sivini in o veri v dobroto srca (Čehov); prepričanje, da »mora življenje dalje iti svojo pot« (Inge).

Pri vsem tem pa je v *Petra Šeme pozni poroki* še nekaj drugega, nekaj več, kar daje tej igrici, tej otožni komediji toliko prikupne mamljivosti: to, da je tako zelo, zelo naša. Ne gre samo za to, da se ljudje v tej igri ménijo o »Tovarišu« in o Mrtulku, o vlaku proti Zidanemu mostu in o stanovanjski stiski, o otročji pozi študentov — »eksistencialistov« pa o terenskih sestankih: gre za več, gre za ves odnos do življenja, za tisto značilno, enkratno mešanico utrujenosti in poguma, ironije in trde resnobe, otroške fantastike in naveličanega realizma; gre za celo vrsto človeških lastnosti, ki so žive povsod in vsekdar, a ki se v tej posebni mešanici, v tem posebnem enkratnem medsebojnem sozmerju najdejo le tu pri nas, le v tem, današnjem, našem času. —

Ob vseh bridkosti, ki jih obravnava, je ta igra vendarle idilična. Je torej neresnična? Sme pisatelj pisati idile iz tako trdega časa?

Kostumska vaja brez popolnega dekora — II. dejanje: *Mož mi jo je pobrisal, pa sem še vesela za to!* (Božičeva, Terpin, Cernetova, Hlebcetova, Eržen, Dolinar)

Ob vseh romantičnih zanosih, ki jih izpoveduje, je ta igra vendarle žalostna. Je torej neresnična? Sme pisatelj pisati žalostinke iz tako razgibanega časa?

Dvoje vprašanj: na obe bodo odgovorila šele pokolenja za nami.

Miloš Mikeln (roj. 1930 v Celju, zdaj kot pisatelj in časnikar v Kranju) postaja že pravcati »hišni avtor« Celjskega gledališča. Saj je oba svoja vajeniška (dokaj šibko uspela) poskusa uprizoril na tem odru, prvega celo sam režiral: dramtizacijo Finžgarjevega romana *Pod svobodnim soncem*, potem pa v režiji Mileta Koruna pacifistično vojno dramo *Dež v pomladni noči*. Žnatno lepši uspeh je doživel z mladinsko igro *Atomske bombe ni več* (rež. Dušan Tomše). Samo »personalna

Kostumska vaja brez popolnega dekora — I. dejanje: *Kaj pa imate s temi gorskimi podniki?* (Eržen, Goršičeva, Hlebcetova, Terpin)

tehnika« (premajhen ansambel) je Celjskemu gledališču onemogočila, da bi uprizorilo njegovo tretjo, doslej po formatu in zamahu največjo igro, zgodovinsko tragedijo iz časa reformacije in kmečkih puntov *Zvezde so mrzle*. Z najnovejšim delom pa se je spet vrnil na deske celjskega odra kot dozorel pisatelj, koč poet vsakdanjosti in dramatik živega odra.

Pričakujemo še mnogo od njega. Saj že zdaj dokazuje, da ima marsikaj povedati.

Herbert Grün

o smislu življenja, o srcu in o oblakih

(Prizor iz tretjega dejanja)

MIRA: Ne maraj, Boris. Jutri bo že malo bolje in pojutrišnjem še malo. Čez leto dni ne boš več vedel za vse to. Ja, kaj pa naj storimo, se naj vsi pobijemo? Kaj bi pa bilo, če bi se vsi pobili. Živeti moramo, pa pika. Živeti moramo naprej. — —

BORIS: Res.

*II. dejanje: Zato vas, gospodje, predsedniki
vlad, pozivam, da dvignete čaše... (Terpin,
Hlebecetova, Eržen, Goršičeva, Dolinar)*

MIRA: Seveda!

BREDA: Ja, živeti moramo.

BORIS: Daj no.

BREDA: Edina stvar, ki obstaja sama na sebi, torej edini smoter življenja — je življenje.

BORIS: Kje si pa tq brala.

BREDA: Nikjer nisem brala, da boš vedel. Edino, kar obstaja samo na sebi, an sich, je eksistenca. Ker obstaja sama na sebi, ker ničemur in nikomur ne služi, je brez smisla — brez smisla v vseh svojih manifestacijah. Človekov smisel je torej v tem, da biva, da eksistira, da pač kratko in malo živi — pa nič več.

PETER: Kako?

BREDA: Človekov obstoj ne najde smisla v nekakšnih višjih ciljih — lahko si polomiš vrat, pa ne boš našel višjega cilja, zaradi katerega bi bilo vredno živeti. Onstransko življenje, žrtvovanje za bodoče generacije, plemenito delo za bodočnost, kaj vem kaki višji cilji — vse to se nazadnje razkrije kot slepilo ali relativna vrednota, kot trajna vrednota pa ne. Smisel človekovega obstoja pa bi moral biti trajna vrednota, ne? — Govorim prav?

MIRA: Veš, da ne vem.

BREDA: Seveda mora biti, drugače je brez pomena. Lahko variira. v osnovi pa mora ostati neizpodbiten. Takega smisla pa ne najdeš — razen v življenju samem. V eksistenci. To ni eksistencializem, da boš vedel — eksistencializem je nekaj čisto drugega, če kaj veš o tem. Vsa moderna dramatika in umetnost sploh raste iz tega pogleda na svet. Stara tragedija, recimo grška ali tudi renesančna,

nudi gledalcu estetski užitek s tem, da pred gledalčevimi očmi ukinja protislovnost človeškega bivanja, muko bivanja, z junakovo smrtjo. Spoznanje, da je protislovnost bivanja razrešljiva, navdaja gledalca z zadovoljstvom — pa čeprav je cena za to razrešitev smrt. Iz take tragike je lahko v vsakem času zrasel nihilizem — ne zrasel, vzcvetel! Moderna drama razrešitve protislovnosti ne išče tako daleč od bivanja, v njegovem nasprotju, v smrti, ampak jo najde v bivanju samem s tem, da se sprijazni z nerazrešljivostjo protislovnega bivanja. S tem prestavi smisel življenja iz vseh onstranstev ali drugih neoprijemljivih pokrajin v življenje samo. Ja. No... saj to je pravzaprav vse.

MIRA: Nenaseljenih pokrajin — je rekel.

BREDA: Nenaseljenih pokrajin — pa tako. To je samo bolj pesniško povedano.

MIRA: To je važno. S tem pove, da tam ni ljudi — da torej te pokrajine za nas sploh ne obstajajo.

BORIS: To je nihilizem.

BREDA: Ravno nasprotno, da boš vedel! O, tudi to vem: edino s tem pogledom na svet je mogoče premagati moderni nihilizem. To je namreč zanikanje nihilizma. Iz tega je mogoč iskren optimizem — iz vsega drugega ne. Brž ko namreč postaviš nekakšne višje cilje za temelje optimizmu, je ta optimizem vsak hip v nevarnosti, da se zruši, ker se ti lahko vsak hip zgodi, da boš spoznal popolno ničvrednost svojih višjih smotrov. Razumeš?

BORIS: Ne.

BREDA: Seveda, kaj pa jaz vem. Kar norca se delaj. To mi je povedal zelo pameten človek. Pol noči nama je govoril, da več.

BORIS: Kaj meni mar. *Spet razgrne časopis.*

BREDA: — Jaz sem ti hotela samo pomagati.

BORIS *vstane in rjove*: Nobene pomoči ne potrebujem, zapomni si to! Vsi si zapomnite! *Odide v kuhinjo.*

III. dejanje: *Ne, h kosilu me ne bo!* (Terpin, Cernetova, Dolinar, Hlebcetova, Božičeva)

PETER: — — Takoj, ko je prišel, sem vedel, da bo nekaj narobe. Že to je bilo čudno, da je sploh prišel — po tolikem času. Saj ne rečem, najbrž ni prišel z namenom, da bi jo odpeljal. Saj sem ga imel rad, res, zelo sem ga imel rad, mogoče sem tudi zato videl, da nekaj ni prav. Še takrat je bilo nekaj med njima, tiste čase, ko je stanoval tu. Nič, da bi človek lahko kaj rekel — tako, v zraku je bilo. Vida je zelo lepa. Take ženske gledamo čisto drugače. Najbrž niso nič posebnega, čisto običajne ženske so, pa jih vendar ljudje

drugače gledajo. Skoraj bi rekel, da se mi to zdi krivično — pa ni, ne vem, kako bi rekel. Nekaterih reči človek ne more presoditi s pametjo, posebej, kadar gre za ljudi. Kako bi s pametjo presodil to, da se ti zahoče dati srce oblakom, naj ga nesejo, kamor jih veter žene? Pamet odpove pri takih rečeh. Vidi je... o, vem. Po očetu je. On se je znal igrati z njo — nobeden se ni znal tako! Zato ga je tudi imela rajši kot mamo. Nič ne rečem, tako je pač bilo. Seveda,

Kostumska vaja brez popolnega dekorja — II. dejanje: *Ne jočite, mama, saj bo...*
(Božičeva, Dolinar)

prišel je z dela, potem pa se je igral samo z njo — mama pa je imela doma opravkov od jutra do noči in ni imela toliko časa zanjo. On je lahko govoril cele ure o travi ali o reki ali o oblakih — drugi ljudje ne vejo o teh rečeh ničesar. On pa je lahko govoril cele ure. Če bi bil zdaj še živ... ali pa bi se zgodilo ravno tako, kot se je. To pride, pa ne moreš ničesar storiti. Ja, Vida je lepa. On pa je močan in zagorel. V tem je vsa stvar. — Kaj bi človek še govoril. Ampak, da nas je kar tako pustila — človek bi se zjokal.

trije pesimistični zapiski in en optimističen zapisek

— Miloš Mikeln —

jesen me ima rada

Poldne je in september.
Čakam, da bo hrib porjavel
in da bodo gmajno zapustili vsi,
še veter.
Dolgo bom čakal.
Potem bo sonce le še svoja prispodoba
drevo bo v zlatu dogorevajoča bakla
in reka bo zamišljena in tiha
kot pred izlivom v morje,
v mir.
Na to bom čakal.
Čakal —
ničesar drugega ne bom počel.
Ničesar drugega
nimam početi.

domov se peljem

Vagon je imel šest oddelkov in v petih so sedeli ljudje.
Vsak v svojem oddelku, nikjer po dva skupaj.

Tla so bila umazana in mokra,
okna so bila umazana in mokra,
iz oddelkov je smrdelo po mokrih cunjah
ali po sesirjeni živalski krvi ali nekako podobno.

Onih pet to ni motilo. Ali pa jih je, pa se niso zmenili.
Prvi je pil iz zelenke, po vonju bi rekel, da žganje,
drugi je spal z odprtimi usti,
tretji je strmel predse,
četrti je strmel predse,
peti je strmel predse.
Najbrž so kaj premišljali. Težko je, ne rečem.
Ali pa tudi niso ničesar premišljali. Saj je pretežko.

To je bil polnočni vlak
in ljudje, ki se vozijo z njim,
so do smrti zbiti od dela.
Ves dan, ves dan, ves dan in zvečer imajo v žilah postano vodo.
Zjutraj bodo kadili in se pogovarjali,
zvečer pa bodo spet pili ali spali ali strmeli predse
in vagon bo smrdel in bo umazan kot vsak večer.

Jaz, ki sem šesti stopil v vagon,
se nisem usedel k nobenemu izmed njih,
ampak sem v svojem oddelku odprl okno.
Dolgo sem gledal ven. Potem sem to napisal. Na vlaku.
Doma sem prepisal na stroj.

Milos Mikeln

MILOS MIKELN

apokalipsa na radarskem zaslonu

Bil sem v Katynu: pobili so jih dvanajst tisoč,
vse oficirje tristotisočne armade,
potem pa je Berija rekel: »S temi smo zagrešili napako.«
D drugega ni imel pripomniti.

Bral sem Meirij Kampf.

Videl sem dim iz krematorija Oswieczim.

Žgal je v oči pse, ki so med barakami trgali žive okostnjake.
Njihovih dreserjev ni žgal v oči.

Videl sem kamikaze.

Bral sem pismo, ki ga je pisal J. R. Becherju njegov sin:

»Zakaj živiš za bodečo žico?

Da se zavaruješ pred ljubeznijo Tvojega ljudstva?«

Vem, kako je bilo Leninu tisto noč, ko se je rodila revolucija:
da bo človek človeku podoben.

In pritrdili so mu vsi, živi in mrtvi.

Potem so inženirji duš vzeli človeku vse in mu pustili
strah.

Videl sem njihovo delo, najhujše, kar lahko človek vidi:
ljudi, ki jim ni do svobode.

V Aziji, Ameriki, Sibiriji in Evropi
iščejo ljudje samo še varnost in mir.

Naj kdo premisli: iščejo samo še varnost in mir!

Svobode ne iščejo — obupanec je ne potrebuje.

Saj ne ve, da je obupanec

Zastrašen človek je ne pozna.

Ampak jaz vem, kaj je svoboda. Učili so me je.

Ne morem živeti brez nje.

Koliko je še takih?

Ali nas ni premalo za
svobodo?

Ali nas je že premalo
ali nas še ni dovolj za
svobodo?

optimistični zapisek

Edino, kar je,
je življenje.

Ničesar drugega ni. Nobenih visokih smotrov,
nobenih plemenitih nagibov z usodnimi posledicami,
ničesar razen življenja.

Da živimo eni zaradi takih, drugi zaradi drugačnih smotrov —
kruta laž,

nevarna, ker vodi v nihilizem.

Živimo zaradi življenja.

In to je vse.

(Ne rečem, nekateri so optimisti na boljši, na lažji način:
moč in sila in radosten smeh in na koncu vedno zastave in bobni.
Ampak jaz ne morem tako. Zares, ne morem.)

Ustanovil bi društvo optimistov,
ampak to bi bilo nevarno, ker bi spet stavili smotre —
tega pa ne smemo, če hočemo ostati optimisti.

Živimo zaradi življenja.

Če postavimo življenju smotre, bo moj brat, ki jih ne bo dosegel,
razočaran in bo postal nihilist.

Živimo zaradi življenja.

Sporočil bi vsemu svetu: živimo zaradi življenja —
ampak tega ne smem, ker dobi potem moje življenje nov smoter
in življenje drugih tudi

in spet ga ne bomo dosegli in spet bomo nihilisti.

Zanikanje napravi človeka pogumnega — zanikanje nihilizma.

Ne bojim se smotrov,

ne bojim se nihilizma,

ne bojim se strahu — ne poznam ga!

In zaradi tega, ker ne poznam strahu, sem optimist.

(julij 1956)

uprizoritev mikelnove „lepe vide“

si predstavljam zelo čisto, preprosto: dosledna naj bi bila v verizmu, v resnični podobi preprostega vsakdanjega življenja. Kakršne koli lirične in teatralne pogruntacije bi samo škodovale celoti. Igra se godi v povsem določenem, opredeljenem in znanem okolju: zato bi morala biti vsa igra s sceno, z rekviziti, z ozračjem posneta neposredno po

ANDREJ HIENG
režiser »Petra Seme«

znanih zgledih. Ena sama netočnost v predmetni opremi igre in odra lahko razbije vse razpoloženje: do zadnje skodelice za turško kavo se mora vse ujemati. To ne pomeni, da ne bi mogli ali smeli iskati dosti poezije: toda dosegati jo je treba ravno tako z elementi vsakdanje resnice: bogato izrabljanje sredstev zvočne kulise bo stvari samo koristilo. Dokler ne presegajo mejé dobrega okusa, bodo zvoki in odmevi (vrisk cirkularke, tega zvočnega grba ljubljanske jeseni — in vse druge podobne reči) samo podprli dih pisateljevega hotenja.

Tako si predstavljam tudi sceno: zaresna mora biti, da bi se stanovanjski urad lahko potegoval zanjo. Do gugalnega stola in do prtičkov pod asparagusom vidim vse prvine ljubljanskega predmestnega stanovanja v »koloniji«: pa tudi žleb ob robu strehe, kužek ob plotu in — če hočete — kura, privezana za levi krempelj: vse to spada zraven. Vseeno mislim, da je mogoče tudi to strogo realistično sceno uresničiti v prividu moderne, poetične predstave: barvne poenostavitve, večje ploskve enakih barv, disciplina v izboru detajlov. To ni protislovje.

Tudi luč bo v zasnovi realistična: rahlo temnenje ali svetlikanje bo izviralo iz pogojev dnevnega časa — nekako pa bo tudi to doprineslo svoj delež, da vzraste iz stvarnosti poezija.

Ritem navzkrižnih pomenkov, pesem ob pravem času, bogati podatki glasbe (iz radia, s kitare, kakorkoli): vse to je realno in hkrati simbolno ali vsaj lirično.

Kadar igralci na odru pijejo in pojejo, pijejo in pojejo tako, kot pijejo in pojejo Ljubljančani v Trnovem ali za Bežigradom, Celjani v

Gaberju ali na Hudinji, Mariborčani v Melju in — samo malo drugače — Koprčani tam na cesti proti Črnemu Kalu. Tako tudi preklinjajo in tako filozofirajo.

Rad bi dosegel — zdaj na celjskem odru ali kjerkoli kasneje —, da bo *Mama* pri vsej zadirčnosti vendar prikupna, pri vsej dobroti vendar ne omedlna kot malinovec.

Lepo bi bilo, če bi se *Borisu* — pri njem bo to najtežje, ker govori najmanj — v tretjem dejanju s tragičnim prizvokom utrgala ena njegovih življenjskih strun: ravno zato, ker je tako molčeč, blaziran, lenoben in naveličan, bo to toliko bolj pretresljivo.

Zanima me, ali se mi bo posrečilo doseči, da bo *Mira*, ta vselej preglasna in nerodna avša — v trenutku, ko pripoveduje o solzicah svojega fantka, zares zrasla do človeškega formata, ne v smislu fraz o materinstvu, ampak kot nenadoma odkrit človek.

Peter Sema ne bi smel misliti, da igra Cankarja: železničar je, resničen železničar, ni doma za vodo v Cukrarni, saj sem ga še včeraj videl, kako je vrtel ročko zapornice. Tudi ko govori o oblakih ali o svoji smešni (in lepi) internacionali miru — je vsekakor resničen.

SVETA JOVANOVIĆ
scenograf »Petra Seme«

Bredo natanko poznam. Pa ne samo eno — veliko jih je, teh otrok, ki mislijo, da so že prave velemestne eksistencialistke (Marko pravi: »Meni ta beseda ne pomeni psovke!«), če nosijo hlače in nepočesane lase. Pa so v bistvu take zdrave, preproste bunke! Kar po vrsti bodo najbrž postale obilne mamice celih krdel mladih eksistencialistkov. Ko pripoveduje, kar je njej in Miri ponoči v baru predaval Miloš Mikeln, mora biti malce smešna: saj ničesar ne razume, samo ponavlja imenitne besede. Dobro bi bilo, ko bi se nam posrečilo, da se ji bo občinstvo tisti

Kostumska vaja brez popolnega dekora — 1. dejanje: *Meni se zdi, da nekako nimam pravice siliti vanje.* (Božičevu, Dolinar)

hip smejalo, pa vendar nehote tudi prisluhnilo zabrisani in dvakrat (skozi nočno pijanščino in skozi nerazumevajočo papagajsko ponovitev) transformirani filozofiji.

Marko bi moral biti pravi dedec. Kdo izmed nas si ni želel, da bi bil takšen — kot gorski vodnik?

In *Vida*? Turško zna skuhati, pa je zato vseeno še vedno lepa *Vida*, ni *Milena* iz vile ob jezeru. Strašno jo daje hrepenenje — a tudi smeje se, celo kadar je jezna. In iz *Brede* se norca dela. Torej je pri vsem hrepenenju vendarle zaresna.

Vsi bi morali igrati svoje vloge tako, kot igra deklica z ogrlicami na svoj večni slovenski otroški inštrument.

Andrej Hieng

v s e b i n a

Fedor Gradišnik: CELJE IN NJEGOVO GLEDALIŠČE	3
Herbert Grün: SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE	7
DELOVNA SKUPNOST CELJSKEGA GLEDALIŠČA	11
ORGANI CELJSKEGA GLEDALIŠČA	12
UPRIZORITVE CELJSKEGA GLEDALIŠČA (1951—1957)	13
MLADINSKE IGRE V CELJSKEM GLEDALIŠČU	16
KRSTNE UPRIZORITVE V CELJSKEM GLEDALIŠČU	17
REŽISERJI IN SCENOGRAFI CELJSKEGA GLEDALIŠČA	17
PREGLED DELOVNIH LET	18
CELJSKA GLEDALIŠKA HIŠA (historiat in 23 slik)	19
RAZVOJ V SLIKAH (91 slik)	35
CELJSKA SCENOGRAFIJA (19 skic, krokijev in fotografij)	83
PETRA ŠEME POZNA POROKA (spored gostovanja)	95
Herbert Grün: ŽALOSTNO LEPA IDILA IZ TEGA NAŠEGA ŽIV- LJENJA	97
Miloš Mikeln: O SMISLU ŽIVLJENJA, O SRCU IN O OBLAKIH (prizor iz tretjega dejanja »Petra Šeme«)	102
Miloš Mikeln: TRIJE PESIMISTIČNI ZAPISKI IN EN OPTIMI- STIČEN ZAPISEK (pesmi)	105
Andrej Hieng: UPRIZORITEV MIKELNOVE »LEPE VIDE«	109

